13 ЯНВ 1992

Ўзбекистон овози

ЎЗБЕКИСТОН ХАЛҚ ДЕМОКРАТИК ПАРТИЯСИНИНГ ИЖТИМОИЙ-СИЁСИЙ РЎЗНОМАСИ

Рўзнома 1918 йил 21 июндан чиқа бошлаган

● № 7 (21. 126) 1992 йил 9 январь, пайшанба ●

Баҳоси 35 тийин.

ЭЛ ҒАМИДА

● ТАРМОҚ ҚАЙТА ТИКЛАНДИ

● «Қорақум» совхозининг меҳнаткашлари хўжаликда қўйчиликни яна тикладилар. Саҳрода яшовчилар азалдан қўйчилик билан шуғулланадилар, лекин бу ерга сув келтирилгач улар шоликорлик билан шуғуллана бошлаган эдилар.

Самарқанд вилоятидаги Иштихон райони қўйчиволари жамоага тармоқни тиклашда ёрдам бердилар. Улар уруғлик шоли эвазига совхозга юзта қўй ва эчки бердилар.

Қорақум саҳроси четида жойлашган бу совхозда қўй ва эчки боқиш учун яхши шароит бор. Хўжаликда қўйхоналар олдиндан тайёрланди, қишга зарур миқдорда ем-хашак ғамлаб қўйилди.

Хоразмда азалдан қўй боқилади. Бироқ 70-йилларда яйловларга сув чиқарилиб экин экиш бошланди. Натижада чорвачиликнинг бу тармоғи бутунлай издан чиқди.

Ҳозир вазият кескин ўзгармоқда. Тармоқ яна жонланяпти, хўжаликларда қўй ва эчки боқиш учун ҳамма шарт-шароит яратилмоқда. Деҳқонларнинг шахсий хўжаликларида, корхоналар ва ташкилотларнинг ёрдамчи хўжаликларида ҳам қўй-эчкилар кўпайди. Қўшкўпир, Хива, Янгиариқ, Боғот ва бошқа районлар хўжаликларининг чўпонлари эндиликда катта сурувларни яйловларга ҳайдаб чиқишмоқда.

● МУАММО ҲАЛ БЎЛДИ

● Сирдарё вилоятида дон янги ҳосилгача етади, деб ишонтиришди Сирдарё дон маҳсулотлари бирлашмасининг ходимлари. Дон эмас, балки қопнинг етишмаслиги муаммо бўлиб қолди.

Ун, гуруч ва бошқа маҳсулотларни тортиш ва ташиш учун қоп етишмаяпти. Янги қоп келтирилмаяпти, эскилари эса фақат Тошкентда ремонт қилинади.

Энди бу муаммо ҳал бўлди. Ховос тегирмон комбинатида ва Сирдарё шоли оқлаш заводида йиртиқ қопларни тикладиган цех очилди. Бунинг учун ҳисобдан чиқариб ташланган 20 та махсус тикув машинаси сотиб олинди, улардан кўпи гул кишилар 8 та машинани тикладилар. Ана шу машиналар ёрдамида ҳар куни 50 мингта қоп созлаб берилмоқда.

● ОИЛАЛАРГА ЁРДАМ

● Ангрен шаҳридаги ёрдамга муҳтож 450 оиланинг ҳар бирига 3 тоннадан бепул кўмир келтириб берилди. 125 тоннадан ортиқ ёқилғи учун маблағ тўлашни Қизил ярим-ой жамияти ўз зиммасига олди.

— Шаҳримизда яшовчи Улуғ Ватан уруши қатнашчилари, меҳнат фахрийлари ва ногиронларни қайта рўйхатдан ўтказдик, уларнинг яшаш шароитларини ўрганиб чиқдик — дейди шаҳар Кенгаши маҳаллалар ишини мувофиқлаштириш бўлими бошлиғи Т. Юсупов. — Уларни зарур маҳсулотлар билан иложи борича таъминлаб турибмиз. Бу тадбирнинг амалга оширилиши қаровчисиз оилалар ва фахрийларни ижтимоий ҳимоя қилишда муҳим ўрин тутмоқда.

● ҚУРУВЧИЛАР УЧУН

● «Қишлоқ қурувчиси» ички корхонаси пишиқ ғишт ишлаб дастлабки туркумини чиқарди.

Уни Сирдарё вилоятидаги 2-деҳқончилик-саноат қурилиши трести Гулистон районидаги Фрунзе номли колхозда ташкил этган. Корхона йилига камида 10 миллион дона ғишт тайёрлаб беради. Асосан якка тартибда уй қурувчилар шу корхона маҳсулотидан фойдаланадилар. Районда якка тартибда уй қурувчилар эса тобора кўпаймоқда.

ЎзТАГ мухбири.

ЧИН ДИЛДАН ҚУТЛАЙМИЗ

Тошкент, Ўзбекистон Республикасининг Президенти Ислом Абдуғаниевич Каримовга

Ўзбекистон Республикаси Президенти умумхалқ сайловида эришган яққол ғалабангиз билан астойдил қутлашимни қабул этгайсиз.

Иккала қардош халқ ўртасидаги анъанавий яхши, ўзаро манфаатли муносабатлар ва ҳамкорлик бундан буён ҳам мустаҳкамланиб, ривожланаверишига ишончим комил.

Сизга омад тилайман, белгилаган режаларингизни рўёбга чиқаришда одамларнинг ялпи қўмаги сизга мададкор бўлсин.

Камоли эҳтиром билан Қозоғистон Президенти

Нурсултон НАЗАРБОЕВ.

Ҳурматли Ислом Абдуғаниевич!

Сиз Ўзбекистон Республикасининг Президенти этиб сайланганингиз билан Озарбайжон халқи номидан табриклайман. Ўзбек халқи сизни Президент қилиб сайлаганлиги аҳолининг кенг табақалари орасида қозонган юксак обрў-эътиборингизнинг далилидир. Республикаларимиз ўртасидаги анъанавий дўстона алоқалар Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлиги доирасида ҳам, икки томонлама асосда ҳам янада равнақ топаверишидан умидворман. Сизга сиҳат-саломатлик, Ўзбекистон халқининг бахт-саодати йўлидаги ишингизда муваффақиятлар тилайман.

Озарбайжон Президенти Аёз МУТАЛИБОВ.

Азиз Ислом Абдуғаниевич!

Бутун халқ сизни Ўзбекистон Республикасининг Президенти этиб сайлаганлиги муносабати билан энг самимий қутловларимизни қабул этгайсиз.

Дўст ўзбек халқининг бахт-саодати йўлида шу юксак ва масъулиятли лавозимда сизга кўпдан-кўп муваффақиятлар тилайман.

Эҳтиром билан Украина Бош вазири

Витольд ФОКИН.

● Саноат корхоналарида

КАЛИШ КЎПАЯДИ

Ангрендаги «Ўзбекрезинатехника» ишлаб чиқариш бирлашмаси ҳар куни 6-6,5 минг жуфт миллий калиш ишлаб чиқармоқда. Бу — Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамасининг «Резинадан тайёрланган оёқ кийимлар ишлаб чиқаришни кўпайтириш ва аҳолининг унга бўлган талабини қондириш ҳақида»ги 1991 йил май ойида чиқарган қарори бажарилишининг дастлабки самарасидир.

Республикамиз аҳолисининг жуда кўпчилик қисми қишлоқда яшайди. Яна шуниси ҳам сир эмаски, ўзбек оилаларида одатда уйда калиш кийилади. Аммо 22 миллионли жумҳурият аҳолисининг бу маҳсулотга бўлган талабини қондириш учун ҳар йили 18 миллион жуфтдан ортиқ калиш керак бўлади. Ҳозирги кунда бу талабнинг атиги ярми қондирилмоқда. Бозор иқтисодиёти қийинчиликлари ва Россия шаҳарларидан буюмлар келтириш меъёри бузилганлиги оқибатида шундай бўлди. Натижада калиш ҳам танқис буюмлар қаторига қўшилиб қолди.

Ҳамма умид энди ўзимиздан. Мустақил республика саноати миллий калиш ишлаб чиқаришни ўзлаштириб олишга эришмоғи лозим. Юқорида тилга олинган қарорда аҳоли учун жуда зарур бўлган ана шу буюмни ишлаб чиқариш истиқболлари белгилаб берилди. Жумҳуриятда 1991 йилда 7 миллион жуфт, келаси йили 10 миллион жуфт, 1993 йилда 11 миллион жуфт, 1994 йилга бориб эса 13 миллион жуфт калиш ишлаб чиқариш имкониятига эга бўлинади. 1995 йилда аҳоли эҳтиёжини қоплайдиган миқдорда калиш тайёрланади.

Бунинг учун қўшимча қувватларни ишга тушириш, энг муҳими, Ўзбекистон Республикаси Енгил саноат вазирлиги «Узглавлегснабсбыт» орқали калиш тайёрловчи корхоналарни жорий йилда 75 тонна, 1996 йилга бориб 300 тонна қўшимча маҳсулот ишлаб чиқариш учун зарур бўлган трикатин мато билан таъминлаши лозим.

Ўзбекистон Республикаси ҳукумати калиш ишлаб чиқаришни жадаллаштириш борасидаги асосий ишни республикадаги бошқа турдош корхоналар қатори «Ўзбекрезинатехника» ишлаб чиқариш бирлашмаси ҳам ўз зиммасига олажагини белгилаб берди. Қурилиш материаллари, ускуна ва жиҳозлар учун капитал маблағ ажратди. Ҳозирги кунда корхона чиқараётган калишлар харидорларга манзур бўлмоқда.

Бунга эришиш осон бўлмади. Калиш цехининг дастлабки навбати жадаллик билан жиҳозланиб ишга туширилди. Аммо маҳсулот ишлаб чиқариш ҳадеганда кўпая қолмади. Беш қисмдан таркиб топадиган бу калиш учун жумҳуриятда камёб ҳисобланган қизил ва қора трикатин ҳамда лак керак эди. Бу материалларни мол айирбошлаш йўли билан Чехославакия ва Литвадан олиб келиш лозим бўлди. Дастлабки маҳсулот чиқа бошлади. Аммо олдинда бажарилиши лозим бўлган ишлар кўп. Калиш ишлаб чиқаришни кўзланган миқдорга етказиш учун 360 тонна буғ бериш қувватига эга бўлган улкан қозонхона ва бошқа комплекс қурилишини ниҳоясига етказиш лозим.

— Калиш цехи замонавий лойиҳа асосида жадал қад кўтарди, — дейди корхона директори Ҳамидулла Асадов. — Йиғув конвейери ўрнатилди. Резина эритадиган қозон, пошна қирқиб берадиган дастгоҳлар Санкт-Петербургдан келтирилди. Цех дастлаб иш бошлаганида атиги 70-80 киши меҳнат қилган бўлса, ҳозирги кунда улар 400 нафарга етди. Уларнинг маошлари бажараётган ишларига қараб ўртача 600 сўм бўлмоқда.

Дарҳақиқат, цех ишчилари ўз меҳнатлари самарасидан мамнун бўлишмоқда. Улар Санкт-Петербургдаги «Красный треугольник» ҳамда Ленинободдаги «Заря Востока» заводлари ишчилари ҳузурида бўлиб қайтишди. Бугунги кунда дўстлар тажрибаси сифатли маҳсулот тайёрлашда асосий омил бўлмоқда.

Суратда: корхона цехида. ЎзТАГ сурати.

П. НИШОНОВ,
ЎзТАГ мухбири.
Тошкент вилояти.

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг қарори

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНИНГ 1992 ЙИЛ I КВАРТАЛИГА МЎЛЖАЛЛАНГАН ФАВҚУЛОДДА БЮДЖЕТИ ТЎҒРИСИДА

Халқ хўжалиги ва ижтимоий соҳа 1992 йилнинг биринчи кварталида нормал ишлаб туришини таъминлаш мақсадида Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши **қарор қилади:**

1. Ўзбекистон Республикасининг 1992 йил 1 кварталига мўлжалланган фавқулодда бюджети даромадлар бўйича 15,3 миллиард сўм, харажатлар бўйича 16,6 миллиард сўм миқдорида ёки 1,3 миллиард сўм етишмовчилик билан тасдиқлансин.

2. 1992 йил 1 кварталининг фавқулодда бюджетидаги етишмовчиликни қоплаш учун Ўзбекистон Республикаси Молия Вазирлиги республика давлат банки кредитларини жалб этишга рухсат берилсин.

3. Иқтисодий ва ижтимоий ривожлантириш тадбирларини барча даражадаги бюджетлардан пул билан таъминлаш 1992 йилнинг 1 кварталида ҳар ойда қуйидаги тартибда амалга оширилсин:

бюджет муассасалари ва ташкилотларининг иш ҳақи, стипендиялар, нафақалар, овқатланиш, дори-дармонлар учун тўлов харажатларини пул билан таъминлаш тўла ҳажмда амалга оширилсин;

бюджет муассасалари ва ташкилотларини харажатларнинг қолган моддалари бўйича пул билан таъминлаш амалда маблағларни ўзлаштиришга ва даромадлар олинишга қараб амалга оширилсин.

4. 1992 йилнинг 1 январидан бошлаб бюджетга оборот солиғидан, савдо-сотиқ ва фойда солиқларидан тўловлар, шунингдек корхоналарнинг меҳнатга ҳақ тўлаш фондидан ўн бир фоиз ажратма тўловлари, реновация йигирма фоиз миқдоридаги амортизация ажратмалари бекор қилинсин:

Ўзбекистон Республикасининг «Корхоналар, бирлашмалар ва ташкилотлардан олинадиган солиқлар тўғрисида»ги Қонунига ўзгартириш ва қўшимчалар киритилгунга қадар вақтинча қуйидаги солиқ ва тўловлар жорий этилсин:

қўшилган қийматга 30 фоиз ставка бўйича солиқ

акциялар;

корхоналарнинг мол-мулкига 0,5 фоиз ставка бўйича солиқ;

эркин нарх-навони жорий этишдан олинадиган даромадлар;

корхоналарнинг даромадларидан 18-30 фоиз ставка бўйича олинадиган солиқ.

Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамасига Олий Кенгашнинг иқтисодий ислоҳот, бюджет сиёсати ва маҳаллий ўзини ўзи бошқариш қўмитаси билан биргаликда корхоналардан олинадиган даромадларга юқорида кўрсатилган миқдорлар доирасида солиқ ставкаларини, шунингдек республикадан ташқарига олиб чиқиб кетилаётган маҳсулотга эркин нархлар жорий этилишидан олинадиган даромад ставкаларини белгилаш ҳуқуқи берилсин.

(Давоми иккинчи бетда).

ТАНИШИНГ:

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ТАШҚИ ИШЛАР ВАЗИРИ

У. А. АБДУРАЗЗОҚОВ

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармони билан Убайдулла Аббосович Абдураззоқов Ўзбекистон Республикаси ташқи ишлар вазири этиб тайинланди.

У. А. Абдураззоқов 1932 йилда Тошкент шаҳрида туғилди. Низомий номидаги Тошкент Давлат педагогика институтини битиргач, Тошкент Давлат дорилфунунида аспирантурада ўқишни давом эттирди. Меҳнат фаолиятини 1952 йилда бошлади. У тарих фанлари номзодидир.

У. А. Абдураззоқов узоқ йиллар комсомол, партия, совет органларида хизмат қилган. 1990 йилнинг январида республика Давлат матбуот қўмитаси раиси лавозимига тайинланди.

Мустақил Ўзбекистон Республикасининг Ташқи ишлар вазирлиги Ўзбекистон Республикаси Президенти раҳбарлигида ишлаб турган Жумҳурият ҳукуматининг ташқи сиёсатини амалга оширади, деб айтди Ўзбекистоннинг янги ташқи ишлар вазири У. А. Абдураззоқов. Ташқи ишлар маҳкамасининг сиёсати энг аввало ўз давлати, ўз халқи манфаатлари йўлида хизмат қилишга қаратилгандир. Унинг олий мақсади мустақил давлат сифатида ўзининг одилона сиёсатини юргизишдан иборат. Бу сиёсат мустақил Ўзбекистоннинг давлатлараро ҳамкорлигини ривожлантиришга, халқлар ўртасида тинчликни таъминлаш ва мустаҳкамлашга йўналтирилади.

Ф. ШОҲ ИСМОИЛ.

Сиёсий шарҳловчи минбари

ЙИЛНИНГ ЙИЛДАН ФАРҚИ БОР

Янги йил санаси бошланди. Ана шундай кезда поёнига етган йилни ойма-ой, кунма-кун варақлаб унинг саҳифалари қатида битилган солномаларни қайта-қайта синчиклаб ўқисак, бутун бир асрга татигулик тарихий воқеаларни ҳам, Улуғ Ватан уруши давридан бери энди дуч келинган ва халқни ғоят қийин аҳволга солиб қўйган, ҳаддан зиёд тақчиллик, танглик, қимматчилик ва қийинчиликларни ҳам эсга тушириш мумкин. Дарҳақиқат, йил сиёсий воқеаларга ғоят бой бўлди. Сиёсий инқироз кучайиб Иттифоқ чокчокидан сўкилиб битди. Ўзбекистон бошқа республикалар қатори марказнинг қонли «қучоғи»дан озод бўлиб, тобелик занжирини итқитиб ташлади. Куни кеча бўлиб ўтган референдум энди унинг тўла мустақил давлат сифатида ўз тақдирини ўзи ҳал этиш ҳуқуқига эга эканлигини умумхалқ имзоси билан тасдиқлади. Бу Ўзбекистон тақдиридаги тарихий бурилиш бўлиб, энг катта ва энг муҳим воқеа ҳисобланади.

Республика сиёсий ҳаётида ҳам муҳим воқеа содир бўлди. Кўп партиялилик воқеликка айланди. Компартия тугатилди, янги Халқ демократик партияси ва «Эрк» демократик партияси тузилди. Воқеаларнинг воқеаси — Ўзбекистон тарихида биринчи марта умумхалқ сайловида республика Президенти сайланди. Ана шу қутлуғ лавозим И. А. Каримовга ишониб топширилди. Яна бир янгилик — республика бозор иқтисодиётига қадам қўйди. Бундай йирик хушвоқеалар йил варақларига кўплаб битилган.

Аммо ўтган йилда шундай воқеалар ҳам содир бўлдики, улар халқ бошига жуда кўп кулфатлар келтирди. Уларни бугун эслаш жоиз бўлмасада, аммо, начора, ўтган йиллар кунлари қатларини очарканмиз, мана шу воқеаларни ҳам қайта ўқишга тўғри келади. Юқорида эслатганимиздек, бу нохуш воқеаларнинг халқни эзиб ташлаётган энг каттаси — танглик, танқислик, қимматчилик, пулнинг қадрсизланиши бўлди.

Собиқ Иттифоқнинг ҳамдўстликка кирган мустақил давлатларида биринчи бўлиб, Россия, Беларусь ва Қозоғистонда бозор иқтисодиётига ўтишнинг тезлаштириб юборилгани, тўғрироғи, уни ҳар томонлама уйғунлаштириб олиб бормай, нарх-наволар жилови ўз холига қўйиб юборилгани халқнинг шундай ҳам машаққатли турмушини янада оғирлаштирди. Ҳамдўстлик ҳудудларида нарх эркинлиги таъминланаётгани Ўзбекистоннинг ҳам иқтисодий ҳаётига салбий таъсирини ўтказди. Ўтган йил давомида камида уч баравар кўтарилган нарх ҳамон ошгандан ошиб боряпти. Бошқача айтганда, назоратсиз нарх одамларни босиб-янчиб ўтмоқда. Бунинг устига яна бир мушкулот пайдо бўлди. Бошқа республикалардан нисбатан арзонроқ баҳоларда мол харид қилиш мақсадида Ўзбекистонга келаётган кишилар сони ҳаддан зиёд кўпайиб кетди. Қоп-қоп пул билан келиб вагон ва машиналар карвонига мол ортиб жўнаб кетмоқдалар. Бу эса республиканинг таъминот балансини издан чиқарди. Магазинларда мол камайди. Бозор қимматлашиб, нарх кейинги бир ой ичида уч-тўрт баравар ошиб кетди. Ҳозир 1 килограмм гўшт бозорда 40-45 сўм, олма — 25 сўм, картошка — 6-7 сўм, пиёз — 4-5 сўмга чиқиб кетди. Янги йил арафасида дўконларда талонларга гўшт, сариёғ, колбаса, консерва ололмаганлар кўпайди. Энг керакли маҳсулотлар магазин пештахталаридан йўқолиб қолди. Кийим-кечак, газлама, телевизор, холодильник ва бошқа уй-рўзғор анжомлари анқонинг уруғига айланди. Бундай аҳвол ҳозир ҳам давом этяпти.

Аҳволнинг шу тарзда ўзгариши энг аввало аҳолининг камбағал, ночор, камдаромадли, нафақахўр табақаларига ниҳоятда оғир зарба бўлиб тушди. Воқеаларнинг бу хилда жиддийлашувини жамиятнинг тобора ҳасталаниб бораётганини, жараёнларнинг боришини ўз ҳолига ташлаб қўймай, зудлик билан уни даволашга киришиш лозим. Хўш бунинг учун нима қилиш керак?

Ана шундай таҳликали пайтда Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамасининг республика истеъмол бозорини ҳимоя қилиш ҳақида қарор қабул қилгани халқ манфаатини, унинг ҳаётини муҳофаза этиш йўлидаги таъсирчан чора бўлди. Ушбу қарорнинг моҳияти шундан иборатки, бу тадбир билан бозор муносабатларини ривожлантириш шароитларида аҳолини ижтимоий ҳимоя қилиш, ички истеъмол бозорини муҳофаза этиш ва барча молларни фақат республика фуқароларига сотиш учун шароит яратилмоқда. Шу мақсадда 10 январдан бошлаб Ўзбекистоннинг барча ҳудудларида аҳолига сўмларда ҳақ тўлаш билан бирга купонлар бўйича мол сотиш жорий этилади. Ҳукумат барча корхоналар, ташкилотлар, муассасалар ва хўжаликларга 9 январгача ишловчилар, нафақахўрлар, студентлар ва бошқа тоифадаги фуқароларни купонлар билан таъминлаш вазифасини топширди.

Республика ҳукумати халқни озиқ-овқат маҳсулотлари билан таъминлаш чораларини кўряпти. Талон системаси сақлаб туриладиган ва унга риоя этиш устидан қаттиқ назорат ўрнатиладиган бўлди. Кун кечириш учун энг зарур бўлган маҳсулотлардан 12 хилини, жумладан нон, ун, шакар, мой ва шу сингари маҳсулотларнинг нархини ушлаб туриш тадбирлари белгиланмоқда. Болалар учун керакли кийим-кечаклардан 7 хили ҳам талон тизимига киритилиб, бюджет ҳисобидан кўмак берилади. «Албатта, бу биринчи қадамлардир, — деб таъкидлади Ўзбекистон Республикаси Президенти И. А. Каримов Ўзбекистон Олий Кенгашининг навбатдан ташқари тўққизинчи сессиясида сўзлаган нутқида. Гап шундаки, ана шу принципни давом эттирамиз, давлат кафолатини берамиз. Лўнда қилиб айтганда Ўзбекистон бозор иқтисодиётига ўтишда ўз йўлини танлаб олган ва бу йўлдан қайтмайди».

Хўш, бу йўлнинг мазмуни ва моҳияти қандай? Навбатдан ташқари сессия бу саволга ҳам аниқ ва лўнда қилиб жавоб берди. Бутун республика халқини, биринчи навбатда камбағал ва муҳтож кишиларни, оилаларни иқтисодий муҳофаза этмасдан, бунга давлат кафолатини бермасдан бозор иқтисодиётига ўтилмайди.

Ҳозир ким билан гаплашманг, кўпчилик ҳавотирда. Бир тоифа одамлар бойиб, бошқа тоифадагилар ғариб, гадо, қашшоқ бўлиб боряпти, деган гапларни тез-тез эшитишга тўғри келяпти. Ўзбекистон Президенти сессияда сўзлаган нутқида бундай гаплар тагида ҳеч қандай замин йўқлигини таъкидлаб, бойиган бойиб, камбағал одамлар камбағаллашиб боришига сира ҳам йўл қўйилмаслиги ҳақида Президентлик ваъдасини берди.

Халқни қувонтирадиган яна бир муҳим воқеа — бундан кейин Республикада нарх-наво сиёсати ойлик маош билан чамбарчас боғлаб қўйилади. Мақсад шуки, яқин кунларда Ўзбекистонда ўртача ойлик минг сўмга етказилади. Бунинг учун эса ҳукумат барча имкониятларни ишга солиш тадоригини кўрмоқда.

Ҳа, халқимиз йилнинг йилдан фарқи бор, деган гапни бежиз айтмаган. Янги — 1992 йилнинг дастлабки кунлариданоқ ижтимоий адолат замини янада мустаҳкамлана бошлади. Одамларни меҳнатига яраша рози қилиб, муҳтож, кўп болали, қаровчисиз қолган оилаларга, қариялар ва ёшларга ёрдам қўли чўзилмоқда. Янги йил арафасида қабул қилинган Президент Фармонининг ўзи билан қанчадан-қанча талабалар, саломатлик посбонлари, заҳматкаш муаллимларнинг ташвишлари бироз бўлсада енгиллашди. Қишлоқларда ер олмаган одам қолмади. Бир йилда 700 минг янги оила, янги хонадон пайдо бўлди. Тўкинчилик, мўл-кўлчилик пойдеворига мустаҳкам ғишт қўйиш давом этмоқда.

Ўзбекистон тарихида биринчи марта умумхалқ танлови йўли билан сайланган республика Президенти И. А. Каримов бутун эл олдида халқ учун нимаики керак бўлса, ҳаммасини бажаришга, халқнинг манфаати йўлида биринчи посбон бўлишга ваъда берди. Қуръони Каримни қўлига олиб, пешонасига суртиб, ўпиб, халққа, юртга сидқидилдан хизмат қилишга қасам ичди. Зеро, мард кишигина ана шундай қилади. Аммо ўрни келганда шуни ҳам айтайлик, элда «Қарс икки қўлдан», «Ҳаракатда — баракат» деган гаплар ҳам бор. Эл бир ёқадан бош чиқариб, ҳалол меҳнат қилиб ризқ-рўзини кўпайтириш учун курашса, фақат тинчликни, ҳамжиҳатликни кўзласа, тартиб-интизомга қатъий риоя этса унинг ишига, дастурхонига ҳам қут-барака кираверади. Айтадиларку, худо ҳам ҳаракат қилганга беради, деб.

Рафиқ ТУРСУНОВ.

«ЎЗБЕКИСТОН ОВОЗИ» ДАВРА СУҲБАТИ

ҲАҚ АДОЛАТЛИ ТЎЛАНЯПТИМИ?

ТОЛАМИЗ ТОЛЕИ БАЛАНД. ЛЕКИН ПАХТАКОР ВА УНИ ҚАЙТА ИШЛОВЧИЛАР МАНФААТДОРЛИГИ НОМУТАНОСИБЛИГИ ҲАҚИДА БАЪЗИ МУЛОҲАЗАЛАР

Пахта толасидан олинадиган фойда. Ундан деҳқон қандай наф кўради! «Ўзбекистон овози» рўзномаси Андижонда ўтказган давра суҳбатида халқ депутатлари Избоскан район Кенгаши собиқ раиси Б. Ҳасанова, район ижроқўми раиси У. Иброҳимов, район деҳқончилик саноати уюшмаси бошлиғи Ш. Абдувоҳидов, шу райондаги Ленин номли жамоа хўжалиги бошқаруви раиси А. Усмонов, Андижон вилояти пахта тозалаш саноати бирлашмаси бошлиғи М. Содиқов, унинг муовини Н. Асқаров, бирлашма ишлаб чиқариш бўлими бошлиғи Ш. Қодиров, Қўрғонтепа пахта тозалаш заводининг собиқ инженер-механиги Қ. Иброҳимов иштирок этдилар. Қуйида шу суҳбат тафсилоти эътиборингизга ҳавола этилмоқда.

Барчиной ҲАСАНОВА:

— Пахта деҳқоннинг қалб қўри, меҳри, манглай теридан юзага келади. Унинг толаси, момиғи олтинга тенг. Чигитидан олинадиган маҳсулотлар — ёғ, шулха ва кунжаранинг аҳамияти ҳақида гапирмай қўя қолай. Илгари деҳқонга топширган пахтаси учун ҳақ тўланарди. Ҳозир эса пахтадан олинган толанинг миқдорига қараб ҳақ ёзилади. Толадан келган фойданинг асосий қисми давлат ҳисобига ўтказилади. Режадагидан ортган фойданинг бир қисми эса пахта ва ёғ заводлари ихтиёрида қолдирилади. Деҳқон эса бундан ҳеч қандай наф кўрмайди.

Шундай бўлгач, толадан олинадиган фойдани тақсимлаш масаласини қайта кўриб чиқиб, ундан деҳқоннинг улушини ажратиб бериш керак. Пахта тозалаш ва ёғ заводлари хом ашёни қайта ишлаганликлари учун хизмат ҳақи олишлари, фойданинг маълум бир қисмигагина эга бўлишлари лозим. Биз бу масалани пухтароқ ўрганишни ижроқўм раиси Умрзоқ Иброҳимовга топширганмиз.

Умрзоқ ИБРОҲИМОВ:

— 1990 йилда Пойтуғ пахта тозалаш заводи районимиз етиштирган пахтани харид қилиш ва қайта ишлашдан 2 миллион 150 минг сўм фойда олди. Бу — режалаштирилганидан 550 минг сўм кўп. Аммо пахтакорларимиз ундан манфаат кўрмади. Бу фойдадан деҳқонларнинг улуши ажратиб берилганида, уларнинг турмуш шароитлари анча яхшиланган бўларди.

Бу йил избосканликлар Андижон хирмонига 34 минг тоннадан кўпроқ пахта тўкдилар. Хўжаликларимиз пахтани учқўрғонликлар тажрибаси асосида тайёрладилар. Аниқроғи, тайёрланган пахтани ўзлари қабул қилиб, ўзлари ғарамладилар. Пахта тайёрлаш пунктларининг ҳаммаси хўжаликлар ихтиёрига ўтказилди. Ҳозир пахта пунктларида сақланаётган хом ашё ҳам деҳқонлар назоратида. Уни хўжаликларнинг ўзлари Пойтуғ пахта тозалаш заводига келтириб берадилар. Завод пахтани қайта ишлагани учунгина хизмат ҳақи олади. Ҳамма масъулият хўжаликлар зиммасида.

Наманган вилоятидаги Учқўрғон райони пахтакорлари 1990 йилда шу тартибда ишлашга ўтган эдилар. Мутахассисларимиз қўшниларнинг илк тажрибасини ўрганиб келдилар. Бу ҳақда Избоскан район деҳқончилик саноати уюшмасининг бошлиғи Шуҳрат Абдувоҳидовнинг фикрини эшитганимиз маъқул.

Шуҳрат АБДУВОҲИДОВ:

— 1990 йили Учқўрғон районида 20 та хўжалик тажриба учун пахта тозалаш саноати ходимларининг иштирокисиз мустақил равишда пахта тайёрлади. Тўртта тажриба хўжалиги ўзи етиштирган ҳосилни ўзи Учқўрғон заводига, 6 та хўжалик Қўғай заводига келтирди, ўзи ғарамлади, ўзи сақлади. Уни қайта ишлаш жараёнини ҳам хўжаликларнинг ўзлари назорат қилдилар. Пахтадан олинган тола, момиқ, чигит район деҳқончилик саноати уюшмаси ихтиёрига берилди. Пахта заводлари эса хом ашёни қайта ишлаш вазифасини бажардилар.

1990 йилда Учқўрғон ва Қўғай заводларида жами 48964 тонна пахта қайта ишланди. Ундан 15 минг 837 тонна тола олинди. Район деҳқончилик саноати уюшмаси ишлаб чиқарилган ҳар бир тонна пахта толаси учун 184 сўмдан хизмат ҳақи тўлади. Пахтани қайта ишлашдан олинган жами даромад 114 миллион 754 минг сўмни ташкил этди. Шундан харажат қилинган 56 миллион 750 минг сўм чиқариб ташланса, 58 миллион сўмдан кўпроқ фойда қолади.

Бундан ташқари, режадагидан ортиқча чигитдан олинадиган ёғ, кунжара, шулха ҳам деҳқонларнинг ўзларига берилди...

Учқўрғонликларнинг илк тажрибаси фойдадан холи эмас. Шунинг учун биз, избосканликлар ҳам мусобақадошларимиз изидан бориб, 1991 йил янги усулда ишлашга ўтдик. Ишлаб чиқарилган тола, момиқ, чигит район деҳқончилик саноати уюшмаси ихтиёрига ўтказиляпти.

Андижон вилояти деҳқончилик саноати қўмитасининг раиси Исмоил Қурбонов, вилоят пахта тозалаш саноати бирлашмасининг бошлиғи Муҳаммадсобир Содиқов бизнинг бу ишимизни қўллаб-қувватлаяпти. Янги усулда ишлашнинг афзаллигини районимиздаги Ленин номли жамоа хўжалиги мисолида кўриш мумкин.

Анваржон УСМОНОВ:

— Илгари завод ёки пунктга пахта топширилганидан кейин нав жанжали бошланарди. Пахтанинг хўл-қуруқлиги, ифлослиги бизни қизиқтирмасди. Иложи борича пахта тозалаш саноати ходимларини чалғитишга, намлиги, ифлослиги ортиқ пахтани бир амаллаб топшириб юборишга уринардик, — фақат пахтага бериладиган пулни ўйлардик. Қандай бўлса ҳам йиллик режани ортиғи билан бажаришга ҳаракат қилардик.

Ҳозир ундай эмас. Чувама пахта тайёрлаш пункти районимиздаги Калинин номли жамоа хўжалиги ихтиёрига ўтди. Биз ҳам пахтамизни шу пунктга ғарам қилиб қўйдик. Бунинг учун мазкур хўжаликка ижара пули тўлаймиз. Мавсумда, аввалгидек, қўлдан кетгунча қабилида сифатсиз пахта топширишга уринмадик. Хужжатларга масъул ходим сифатида мен ҳам имзо чекдим. Пахта ғарамлаган кишилар, тарозибонларни ҳам ўзимиздан қўйдик. Уларнинг моддий жавобгарлиги ва маошини оширдик. Топширган пахтамиз пунктда алоҳида ғарамланди. Унинг яхши сақланишига пункт ходимлари эмас, ўзимиз жавобгармиз. Ҳаво ўзгарса, ёмғир ёғса пунктга югурамиз, ғарамга нам тегмаса деймиз. Чунки ишимизга пахтадан олинадиган толанинг миқдорига қараб баҳо берилади-да.

Хўжалигимиз — Учқўрғон районидаги Ленин номли жамоа хўжалиги билан мусобақадош. Мусобақадошларимиз аҳволидан хабардормиз. Улар 1991 йили 4 минг тоннадан кўпроқ пахта тайёрлаб, ундан 1 миллион 70 минг сўм соф фойда олдилар. Бундан ташқари, хўжалик деҳқонлари режадагидан ортиқча чигитни қайта ишлашдан олинган ёғ, кунжара ва шулхага ҳам эга бўлдилар...

1991 йил биз ҳам янгича усулда ишлашга ўтдик. Хўжалигимиз тайёрлаган бир ярим минг тонна пахтадан олинадиган тола, момиқ, чигит ва бошқа маҳсулотларга ўзимиз эга бўламиз. Бу билан хўжалигимиздаги кичик корхонанинг иши янада юришиб кетади. Қишлоғимизда пахта «отиш» цехи очилган. Ўтган йили хўжалигимиз пахта заводларидан 50 тонна момиқ ва бошқа чиқинди хом ашё сотиб олиб, уни кичик корхонада қайта ишлаб, маҳсулот ҳолига келтирди. Уни аҳолига сотиб, жами 35 минг сўм фойда кўрилди.

Шуҳрат АБДУВОҲИДОВ:

— Биз бу ишни яхши йўлга қўйиб олгач, уюшмани такомиллаштириб, деҳқончилик саноати комбинатига айлантириш ниятидамиз. Ўшанда ўзимиз етиштирган пахтани ўзимиз қайта ишлайдиган бўламиз.

Муҳаммадсобир СОДИҚОВ:

— «Толадан олинган фойданинг ҳузурини пахта заводлари кўряпти», деган таънани эшитяпмиз. Аслида пахта тозалаш заводларига тегадиган фойда талашишга арзимайди. Сабаб — бошқа завод-фабрикаларда ишлаб чиқаришдан олинган фойда ўша корхоналарнинг ўзларида қолади. Пахта тозалаш заводларида эса бундай эмас. Режалаштирилган фойда тўла давлат ҳисобига (бюджетга) олиб қўйилади. Завод жамоасига эса режадагидан ортган фойдагина тақсимланади. Ўтган йили Андижон вилояти пахта тозалаш саноати бирлашмаси бўйича 4 миллион сўм қўшимча фойда олинди. Бу фойда бирлашмага қарашли 13 та пахта заводига бўлинса, уларга жуда оз миқдорда пул тегади. Чунки ҳар бир заводда 500—600 киши ишлайди. Бунинг устига уларнинг маошлари эҳтиёжни қондирмайди. Бу ҳақда ҳеч ким ўйлаётгани йўқ. Мутасадди ташкилотлар масаланинг бу томонини унутмасликлари керак.

Нўъмонжон АСҚАРОВ:

— Умрзоқ Иброҳимов Пойтуғ заводи 1990 йили 2 миллион 150 минг сўм фойда олганлигини айтди. Тўғри, лекин бу фойданинг ҳаммаси заводнинг ўзига теккани йўқ. Унинг 429 минг сўми давлат ҳисобига 989 минг сўми марказлаштирилган фондга, 279 минг сўм банкка суғурта учун ўтказилди. Заводга фақат 753 минг сўм қолди.

Шу пулдан 240 минг сўм ишлаб чиқаришни ривожлантиришга сарфланди. 324 минг сўми ижтимоий фондга, 189 минг сўми моддий рағбатлантиришга ишлатилди. Борди-ю, янги тажриба бўйича олинган фойда деҳқонлар ҳисобига ўтиб кетса, пахта заводлари иқтисодий жиҳатдан ўтириб қолиши аниқ.

Яна бир гап. Пойтуғ пахта тозалаш заводи 1990 йил ҳосилидан ишлаб чиқарган маҳсулотларининг умумий қиймати 60 миллион 833 минг сўмни ташкил этди. Избоскан райони хўжаликларига эса топширган пахтаси учун 74 миллион сўм ҳақ тўланди. Кўриниб турибдики, пахтанинг харид қиймати ишлаб чиқарилган пахта маҳсулотлари қийматига нисбатан 13 миллион 167 минг сўм ортиқ. Бу фарқ давлат томонидан қопланади. Бундан ташқари, район хўжаликлари тола олиш топшириғини ошириб бажарганликлари учун 723 минг сўм қўшимча даромадга эга бўлдилар.

1991 йил пахтакорларнинг моддий манфаатдорлиги янада ортади. Чунки жумҳурият Президентининг 1991 йил 30 сентябрь Фармонига асосан пахта хом ашёсининг нархи оширилди. Дастлабки ҳисоб-китобларга қараганда, Андижон вилояти пахта харид нархининг ортишидан тахминан 261 миллион сўм даромад олади. Бундан ташқари, хўжаликларда фойдадан бюджетга солиқ олинмаслиги ҳисобига 17,5 миллион сўмлик маблағ тежалади.

Президент Фармонига биноан, вилоятимиз бўйича режадаги тайёрланган пахтанинг 5 фоизи 18480 тоннани ташкил этади. Бу пахта хўжаликлар ихтиёрига ўтади. Ундан тахминан 48 миллион сўм соф фойда олинади. Пахта чигитидан олинадиган ёғ, кунжара, шулха ҳам деҳқонларга сийлов. Демак, режадаги 5 фоиз ва режадагига қўшимча топширилган 11 минг тонна пахтанинг ҳаммаси хўжаликлар ихтиёрига берилади.

Шавкат ҚОДИРОВ:

— Юқорида айтилганидек, пахтанинг харид нархи оширилиши муносабати билан хўжаликлар даромади ҳам сезиларли даражада кўпаяди. Шунга қарамасдан, избосканликлар пахта заводлари ва пунктларини ислоҳ қилиш масаласини кўтаришяпти. Уларнинг таклифи бўйича тармоқнинг асосий қисми хўжаликларга берилиши лозим. Менимча, бу ишда шошқалоқлик қилиб бўлмайди. Чунки, бундан ўттиз бир йил илгари ҳам чуқур мулоҳаза юритилмай, шу каби ислоҳлардан бири ўтказилиб, ҳеч қандай натижага эришилмаган эди.

Ўшанда ишлаб чиқаришдан анча узоқ бўлган «билимдон» кишилар машҳур пахтакорларга бу ғояни усталик билан «сингдирган» эдилар. Ўша маҳалда Избоскан районида ҳозирги Тўрткўл пахта пункти ва Пойтуғ марказий таъмирлаш устахонаси ўрнида бир батареяли пахта заводлари қурилган эди. Лекин уларни ишлата олмай катта зарар кўришганди. Кейинчалик бу кичик корхоналар бузиб ташланди.

Бу жиҳатдан қараганда, избосканликларнинг бўлғуси ислоҳи тармоқни янада парчалашга олиб келиши мумкин. Мен ҳар ким ўз иши билан шуғуллангани маъқул, деб ҳисоблайман. Пахта етиштириш, харид қилиш бошқаю, уни қайта ишлаш бошқа, пахта пункти, заводи бошқа...

Қодиржон ИБРОҲИМОВ:

— Мен бошқа бир воқеани эслатиб ўтмоқчиман. 1987 йилда Қўрғонтепа районидаги «Дардоқ» пахта пункти Ҳамза номли давлат хўжалигига, «Деҳқончек» пахта пункти «Комсомол» жамоа хўжалиги ихтиёрига тажриба учун берилган эди. Бу хўжаликлар ўша йилдан буён ўзлари етиштирган пахтани ўзлари тайёрлаб, қуритиб тозалаб ва сақлаб режали тарзда пахта заводига топшира бошладилар.

Натижа шу бўлдики, Ҳамза номли давлат хўжалиги қарийб 300 минг сўм, «Комсомол» жамоа хўжалиги эса 400 минг сўмдан кўпроқ зарар кўрди. Сабаби — улар пахта қабул қилишда атайлаб навни кўтардилар, қуритиш цехидан фойдаланишни билмадилар, пахта тозалашни ҳам ёлчитмадилар. Раҳбарлар ҳамда бу ишга биркитилган масъул кишилар ўз бурчларини яхши ўтамадилар. Дастлабки кунларда пахта сақлаш режимига қатъий амал қилинди. Кейинчалик назорат бузилди. Хўжалик раҳбарлари пунктга қўйилган кишиларни бошқа ишларга жалб қилиб, пахтани қаровсиз қолдирдилар. Натижада пахта қизиб, сифатига путур етди. Бу — ўта масъулиятсизликдир.

«Тажриба» якуни 1990 йил 3 апрелда Қўрғонтепа район раҳбарлари, хўжалик раислари, давлат хўжалиги директорлари ҳамда Андижон вилоят пахта тозалаш саноати бирлашмаси ходимлари йиғилишида кенг муҳокама қилинди. Хўжалик раҳбарлари «тажриба»ни дарҳол тўхтатиш зарурлигини айтдилар. Мутахассислар бу «тажриба» ўзини оқламагани, Қўрғонтепа пахта тозалаш заводи илгаригидек «Дардоқ», «Деҳқончек» пахта пунктларини ўзига қайтариб олиши зарурлигини таъкидладилар.

Шундан кейин пахтакор хўжаликлар пахта етиштириш билан, пахта тозалаш заводлари ва пунктлари ўз иши билан шуғуллангани маъқул экан, деган хулосага келинган эди. Афсус, бу тажриба» юқори ташкилотларнинг тазйиқи билан ҳануз давом эттириляпти. Мана энди қўрғонтепаликлар сафига избосканликлар ҳам қўшилдилар. Бу жуда жиддий масала! Мен бу ишга юзаки, лоқайд қарамасликни таклиф қиламан.

Муҳаммадсобир СОДИҚОВ:

— Биз умуман, избосканликлар бошлаган ҳаракатни қўллаб-қувватлаймиз. Деҳқонлар оладиган даромаднинг кўпайишини истаймиз. Яхши ният билан шу ишга қўл урилди. 1991 йил ҳосили тўла қайта ишланганда унинг фойда-зарари ойдинлашади. Лекин бу иш осон кўчмаслиги аниқ. Пахтакорларнинг кўнглига қараб, пахта тозалаш саноати ходимларининг кўнглини чўктириб қўймаслигимиз керак.

Юқори ташкилотлар, хўжаликлар, район раҳбарлари ҳам, тармоқ мутахассислари, пахта заводлари ходимлари ҳам бу ҳақда пухта ўйлаб кўришлари зарур. Улар бу долзарб масалани чуқур ўрганиб, ўз фикр-мулоҳазаларини билдирсалар.

МУХБИР ИЗОҲИ:

— Пахта толасидан олинадиган фойдани талашиш деҳқонларнинг, тўғрироғи хўжалик раҳбарларининг норасига айланиб кетди. Бу тортишув бошланганига кўп бўлди. Лекин ҳануз бир тўхтамга келингани йўқ. Тола, момиқ ва бошқа маҳсулотларга бўлган талаб ортиб бораётган, уни жаҳон бозорига кўпроқ олиб чиқиш масаласи кўндаланг қўйилаётган бир пайтда пахта тозаловчиларнинг ҳақ-ҳуқуқлари, имкониятларини чеклаб қўйиш, уларни пулли хизмат кўрсатишга ўтказиш кутилган натижани берармикин? Президент Фармонига асосан, йиғиштириб олинган пахта ҳосилининг режадаги 5 фоизи ва режадан ташқари тайёрланган пахтанинг ҳаммаси хўжаликлар ихтиёрида қолдирилди. Шунча ғамхўрликдан кейин пахта заводларини ислоҳ қилишга уринишнинг ҳожати бормикин?

Сифат жиҳатидан Андижон толасининг олдига тушадигани йўқ. Бу, андижонлик пахта тозалаш саноати ходимлари ўз касбининг устаси эканликларини кўрсатади. Модомики, шундай экан, толамиз толеига бефарқ қарамаслигимиз керак.

Бу гапни бежиз айтаётганимиз йўқ. Биз Учқўрғон, Қўғай пахта тозалаш заводларида бўлганимизда «янгича ишлашга ўтилгач, корхонамиз қаровсиз қолди. Район деҳқончилик саноати уюшмасига қарам бўлиб қолдик. Хизмат ҳақини ўз вақтида ололмаяпмиз. Назорат бўшлиги сабабли пахтани сақлаш тартиби бузиляпти. Бу— хавфли ҳолат», деган гапларни эшитдик. Шундан кейин пахта заводлари ва пунктларини ислоҳ қилиш масаласини сих ҳам, кабоб ҳам куймайдиган тарзда адолатли ҳал қилиш керак, деб ўйлаймиз.

А. ҚУРОНБОЕВ,
«Ўзбекистон овози» мухбири.

ТАҲРИРИЯТДАН: Ушбу давра суҳбатида муҳим мавзу кўтарилган, деб ҳисоблаймиз. Хўш, ким ҳақ! Пахтакорми ёки пахта тозаловчиларми! Рўзномамиз муштарийлари ва пахтачилик иқтисодиёти билан чуқур таниш мутахассислар бу масалада ўз нуқтаи назарлари ва фикр-мулоҳазаларини ёзиб юборадилар, дея умид қиламиз.

Чунки, бозор иқтисодиёти шароитида ҳеч ким толамизнинг толеига бефарқ эмас-ку ахир!

ЭШИТМАДИМ ДЕМАНГЛАР!

РЕСПУБЛИКАДА

ТУРКИЯ МАДАДИ

● НАМАНГАН. Туркия билан Ўзбекистон ўртасида ўзаро ҳамкорлик тобора ривожланиб бормоқда.

Бундай хайрли боғланишлар ўз самарасини бера бошлади. Куни кеча Туркия ярим ой жамиятидан наманганликларга ёрдам тариқасида бир ярим тонна кундалик эҳтиёж моллари ва озиқ-овқатлар келтирилди.

— Ҳозирги иқтисодий танглик пайтида туркиялик биродарларимизнинг бизга кўрсатган беғараз ёрдамидан мамнунмиз, — дейди вилоят Қизил ярим ой жамияти раиси Мамасоли Тўрабеков. — Туркиядан шакар, ун, ёғ, кишмиш, ироқи совун каби ўн хилга яқин озиқ-овқат ва кундалик эҳтиёж молларини қабул қилиб олдик. Бу неъматлар Наманагандаги вилоят 2-болалар шифохонасида даволанаётганлар ҳамда муҳтож, қаровсиз ва ногирон кишиларга тарқатиляпти.

ҲАМДЎСТЛИК ДАВЛАТЛАРИДА

ҲАРБИЙ МАСАЛА ҲУСУСИДА

● КИШИНЕВ. Бугун Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлиги Қуролли Кучлари бош қўмондони Евгений Шапошниковнинг Молдовага бориши кутилмоқда.

Афтидан Молдова раҳбарлари миллий қуролли кучларни таркиб топтириш билан боғлиқ муаммоларни ҳал этиш юзасидан музокара юритадиганга ўхшайдилар.

ХОРИЖДА

ВАТАНИНИ ЗИЁРАТ ЭТИШАДИ

● ТОКИО. Қозоғистон ва Ўзбекистонда истиқомат қилиб турган корейслардан уч мингга яқин кишини шу йили Жанубий Кореяни зиёрат қилишлари мўлжалланмоқда.

Москвадаги корейсларнинг Бутуниттифоқ уюшмаси маълумотларига қараганда 200—300 кишилик дастлабки гуруҳ апрель ойидаёқ Жанубий Кореяга йўл олади. Бундай сафарнинг харажатлари «саёҳатчилар»нинг гарданида бўлиши кўзда тутилмоқда.

СОБИҚ РАҲБАР СУДИДА

● СОФИЯ. Болгариянинг собиқ давлат раҳбари Тодор Живков устидан ўтказилаётган суд мажлиси 40 кунлик танаффусдан кейин яна бошланди.

У хизмат мавқеини суиистеъмол қилиш ва мамлакатга 26,5 миллион левдан ортиқ моддий зиён етказишда айбланмоқда.

РАСМИЙ ИЛТИМОСНОМА

● ВАШИНГТОН. Россия билан Озарбайжон Халқаро валюта жамғармасига кириш учун расмий илтимоснома топширдилар.

Бир ҳафта олдин эса Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлиги аъзолари орасида биринчи бўлиб Украина ана шу жамғармага кириш учун илтимоснома берган эди.

ИТАЛИЯ САҲОВАТИ

РИМ. Италия томони Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлигига етказиб бериладиган озиқ-овқат, кийим-кечак, пойабзал ва бошқа кундалик эҳтиёж моллари ҳақини тўлаш учун ишлатиладиган кредитлардан фойдаланишга ижозат берди.

Маълум бўлишича, бундай пулларни илгари беришга халақит берган ҳамма тўсиқлар бартараф этилган.

ГРУЗИЯДА НИМА ГАП?

● ТБИЛИСИ. Ишончли манбалардан олинган маълумотларга қараганда Грузия бош вазири Тенгиз Сигуа журналистлар билан учрашиб, қочиб юрган Звиад Гамсахурдиа ўзи билан икки юз миллион сўм пулни олиб кетганлигини маълум қилди.

Ўғирланган пулни қайтариб олиш учун Грузия прокуратурасининг вакиллари Арманистонга жўнаб кетишди. Грузия пойтахтида эса ҳамон отишмалар бўлиб турибди. Кейинги икки ҳафта мобайнида жами 90 дан кўпроқ киши ҳалок бўлган, 500 дан зиёд киши жароҳатланган.

(Хабарлар ТАСС, марказий рўзномалар ва мухбирларимиз материаллари асосида тайёрланди).

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНИНГ 1992 ЙИЛ I КВАРТАЛИГА МЎЛЖАЛЛАНГАН ФАВҚУЛОДДА БЮДЖЕТИ ТЎҒРИСИДА

(Давоми. Боши биринчи бетда).

5. Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги бош давлат солиқ бошқармаси билан биргаликда янги жорий этилган солиқлар ва даромадларни бюджетга тўлаш тартибини республика молия идоралари ва тўловчилар эътиборига етказсин.

6. 1991 йилда амал қилган автомобиль йўллари қурилишини пул билан таъминлаш, шунингдек транспорт воситаларининг ва бошқа ўзиюрар машиналар ва механизмларнинг эгалари тўлайдиган солиқ ставкалари 1992 йилда ҳам сақлаб қолинсин.

7. 1992 йилнинг 1 январидан корхоналар, муассасалар ва ташкилотлар, мулкчиликнинг шаклидан қатъи назар (ногиронлар ва пенсионерларнинг жамоат ташкилотлари, уларнинг корхоналари, муассасалари, бирлашмалари ва ўқув юртларидан ташқари), давлат ижтимоий суғуртасига тўлайдиган бадаллар тарифи 37 фоиз миқдорида белгиланиб, унинг 82,5 фоизи пенсия фондига ва 17,5 фоизи ижтимоий суғурта фондига ўтказилиши кўзда тутилсин.

Фуқаролар пенсия фондига ўтказадиган мажбурий суғурта бадаллари иш ҳақи суммасининг 1 фоизи миқдорида белгиланганича сақлаб қолинсин.

8. Корхоналар, муассасалар (бюджет муассасаларидан ташқари), ташкилотлар, кооперативлар ва бошқа иш берувчиларнинг, мулкчилик ва хўжалик юритишнинг шаклидан қатъи назар, меҳнатга ҳақ тўлаш фондининг 3 фоизи миқдорида аҳолини иш билан таъминлашга кўмаклашиш фондига мажбурий ажратма ўтказиши ва бу харажатлар маҳсулот таннархига қўшиб ҳисобланиши белгилаб қўйилсин.

9. 1992 йил 1 квартали учун Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳри бюджетига ажратмалар нормативи қуйидагича белгилансин:

қўшилган қиймат ҳақидан олинадиган солиқдан: Қорақалпоғистон Республикаси ва вилоятларнинг бюджетига 70 фоиз, Тошкент шаҳрининг бюджетига 10 фоиз;

корхоналарнинг даромад солиғидан—30 фоиз миқдорида;

корхоналарнинг мол-мулк солиғидан—100 фоиз миқдорида;

коммунал мулк объектлари (шу жумладан тугалланмаган қурилиш)ни хусусийлаштиришдан олинган даромаднинг 100 фоизи, республика мулки объектларини хусусийлаштиришдан олинган даромаднинг 40 фоизи миқдорида.

10. Эркин нарх-наво жорий этилишидан тушадиган акцизлар ва даромадлар Ўзбекистон Республикасининг бюджетига ўтказилсин.

11. 1992 йилнинг 1 январидан бошлаб автомобиль йўлларини таъмирлаш ва уларни лозим даражада сақлаб туришни пул билан таъминлаш:

жамоа хўжаликлари, шўро хўжаликлари, саноат, транспорт, қурилиш ва бошқа корхоналар ҳамда хўжалик ташкилотларининг 1991 йилда ишлаб чиқарган маҳсулотлари амалдаги ҳажмнинг 1 фоизи миқдоридаги ажратмалари;

тайёрлов, савдо корхоналари ва ташкилотларидан, шу жумладан умумий овқатланиш корхоналари, Савдо вазирлигининг улгуржи ташкилотлари, таъминловчи-сотувчи ташкилотларнинг 1991 йилда қилган амалдаги обороти 0,1 фоизи миқдоридаги ажратмалари ҳисобига амалга оширилади.

12. Ўзбекистон Республикаси давлат банки қўшилган қийматдан олинадиган солиқ, эркин нарх-навонинг жорий этилишидан келадиган акциялар, даромадлар, корхоналарнинг мол-мулкига солинадиган солиқ бўйича тушумларни ҳисоб-китоб қилиш учун республика бюджетининг ижроси бўйича давлат банкининг тегишли счётлари ва ҳисоботининг рамзларини очсин.

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг Раиси
Ш. ЙЎЛДОШЕВ.

Тошкент шаҳри,
1992 йил 4 январь.

Фарғона ип газлама ишлаб чиқариш бирлашмаси жамоаси ҳар йили 80 миллион метр газлама ва 20 минг тонна калава ип маҳсулотлари тайёрламоқда. Бу ерда ҳозир кўрсаткичларни янада ошириш чора-тадбирлари кўриляпти. Барча цехлар қайта ремонт қилиниб, замонавий ускуналар билан жиҳозланмоқда.

СУРАТДА: бирлашма илғор ишчиси Малика Бурхонова.

Ш. АЛИМОВ (ЎзТАГ) олган сурат.

ЗИЛЗИЛА РЎЙ БЕРГАН ЖОЙДА

ЭЪТИБОР ВА КЎМАК ҚУРШОВИДА

Поплиқлар икки ҳафтадан буён таҳликали кунларни бошдан кечиришмоқда. Бу ерда 26 декабрдан 6 январгача қадар 243 марта турли даражада ер силкингани қайд этилди. 5 январь кунгиси айниқса ошиб тушди. Ер силкиниши 7 баллга етди. Бу воқеа кечаси соат 10 дан кейин рўй бергани учун ҳам одамлар қийин аҳволда қолдилар.

Уйғурсой массивига келганимизда Советский, Ленин ва Калинин кўчаларида жойлашган истиқомат бинолари ва якка тартибдаги уйларнинг қаттиқ шикастланганлигининг шоҳиди бўлдик. Деворлар дарз кетган, сувоқлари кўчиб тушган манзаралар кўзга ташланади. Айниқса, 2-ўрта мактаб биноси яроқсиз ҳолга келди. Маълумки, Уйғурсой массивида истиқомат қилувчилар 1984 йили ана шундай табиий офатдан зарар кўришган эди. Уйғурсойликлар яна бир бор ер қимирлашдан сесканиб тушишди. Кўрилган зарар бутунлай бартараф этилмасдан туриб яна нохушлик юз берди.

Шу куниёқ табиий офат рўй берган жойга Республика Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамаси раисининг ўринбосари П. Қ. Нўъмонов бошлиқ ҳукумат комиссияси етиб келди.

— Зилзиладан шикастланган жойларни кўздан кечирдик, — дейди Пўлат Қодирович. — Аҳвол ачинарли. Зилзила туфайли 11 мингдан ортиқ шахсий уй-жой, 200 та чорвадор уйи, 24 дала шийпони, 23 та мактаб, 14 та болалар боғчаси ва бошқа биноларга шикаст етгани маълум бўлди. Учта мактабда вақтинча болаларни ўқитишни тўхтатиб туришга тўғри келди.

Поплиқлар яна бир жиддий синовдан ўтишмоқда. Зилзила оқибатларини ўрганиш давом этяпти. Дастлабки ҳисоб-китобларга қараганда Поп ноҳиясида зилзиладан кўрилган зарар 15 миллион сўмдан ортиши кўринмоқда. Лекин аҳолининг руҳини кўтариш, уларга маънавий мадад бериш, озиқ-овқат маҳсулотлари, иссиқ кийим-кечаклар билан таъминлаш, вагон ва чодир уйлар етказиб бериш яхши йўлга қўйилган. Ҳаёт ўз изига тушиб бормоқда.

А. МАДАТОВ,
«Ўзбекистон овози» мухбири.

Мерос

Адабиёт илмидаги фаолиятини ўзбек миллий романчилигининг асосчиси бўлган ўлмас адибимиз ижодини тадқиқ этишдан бошлаган олим Аҳмад АЛИЕВ бугунги кунда ҳассос Абдулла Қодирийшунос сифатида маълум. Унинг буюк носиримиз ҳақидаги ўнлаб мақолаларини, шунингдек, рисола ва китобларини ўқиганмиз. Адабиётшунос айни вақтда Абдулла Қодирий сафдошлари ижоди, аниқроғи, 20-йиллар ўзбек адабиёти ва адабий жараёни масалаларини ҳам изчиллик билан ўрганиб, тарғиб этиб келмоқда.

«О, ер юзида юрган не-не кимсаларни биз тирик санаймиз; аслида улар ўлик. Ер остида ётган не-не зотларни ўлик санаймиз, аслида улар тирик!»

Абдулҳасан ҲАРАҚОНИЙ.

ЖАДИДЧИЛИК, МИЛЛИЙ ОЗОДЛИК ВА ДЕМОКРАТИЯ...

СЕНИНГ НУРЛИ КЎЗИНГДА БАХТ ЎҚИДИМ...

БЕҲБУДИЙ ВА ФИТРАТ ҲАЁТИДАН ЛАВҲАЛАР

БЕБАҲО ХАЗИНА

1900-йиллардан то 30-йилларгача ўзбек адабиёти, санъати, маданияти, хуллас бутун маънавияти ривожи учун курашиб, шахсга сиғиниш ва инсоният тараққиётига зид ижтимоий тузум томонидан ноҳақ, ваҳшийларча қатл этилган аждодларимиз руҳан қайта тирилиб биз билан яшай бошлади. Бу — ўзбек халқинингина эмас, балки бутун Ўрта Осиё, ҳатто жаҳон миқёсидаги барча мусулмон қавмлари тарихида ғоят буюк воқеа бўлдики, энди буни тан олмайдиган бирорта софдил киши бўлмаса керак. Зотан, тарих ҳеч қачон орқага қайтмайди, қайтган эмас. Озодлик, миллий ва умуминсоний маданият тарафдорлари, мустақиллик, ўз тақдирини ўзи ҳал этиш тарафдорлари, демократик эркинликлар учун қоғозда эмас, ҳаётий кураш тарафдорлари энди алданмасалар керак. Маънавиятимиз ифтихорлари бўлмиш буюк аждодларимиз — Мунаввар қори, Беҳбудий, Фитрат, Абдулла Қодирий, Чўлпон, Ғози Юнус, Элбек, Боту, Ашурали Зоҳирий, Ғулом Зафарий каби талай зиёлиларимиз худди шу мақсадлар учун курашиб, қатл этилганлиги бутун соғлом фикрловчилар жамоасини муттасил изтиробга солиб келади, улар хотирасини вужудимиз эзилмай, ўпкамиз тўлмай хаёлга келтира олмаймиз. Зотан, у хўрлик кўрган буюкларимиз арвоҳларини хушнуд қилиш қандай савоб бўлса, ҳақорат қилиш шундай гуноҳ — бу ҳар кимнинг виждон иши, имон иши, Негаки, 20-30-йилларда ноҳақ қатл этилганлар — адабий, маънавий ҳаётимизни ривожлантириш учун бутун ҳаёт, фаолиятини беғараз бағишладилар, бу бебаҳо хизматлари учун академик, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони ҳам бўлганлари йўқ, машина ҳам, чорбоғлар ҳам олганлари йўқ, бирорта мукофотга лауреат бўлишга интилганлари йўқ. Энди улардан уч нафари — А. Қодирий, Фитрат, Чўлпонлар вафотидан кейин Навоий мукофоти олдилар. Бу буюк сиймолар халқимиз ҳаётини пиёда, отда, аравада юриб кузатдилар, ўргандилар, меҳнаткаш омма тақдири, миллий мустақиллик, эзгу анъаналар-у, мамлакат тақдири ҳақида қайғуриш — уларнинг ҳаётий олий муддаоси эди. Шунинг учун ҳам улардан қолган бой маънавий мерос биз учун абадий бебаҳо хазина бўлиб қолди.

Беҳбудий, Фитрат, Абдулла Қодирий, Чўлпон ва уларнинг сафдошлари асарларининг биз учун қимматли томони нимада? Бу жуда мураккаб савол ва унга тўла жавоб бериш осон эмас. Лекин қисқароқ тарзда шундай изоҳласа бўлар: мазкур санъаткорларимиз ўз асарларида аввало, ўзлари яшаб ижод этган даврнинг маънавий бойлигини бадиий ифодалаб бердилар. Бинобарин, илғор ғояларни амалга ошириш учун фаол кураш олиб бордилар. Ўзларининг ахлоқ, одоб, этик изланишларидаги йўлларининг поклиги билан халқ ва давлат тақдири тўғрисида тинимсиз ғамхўрлик қилдилар. Ўз шахсий манфаатларини ҳамиша иккинчи ўринга қўйиб яшадилар, ишладилр. Шунинг учун ҳам улар асарларида давр тараққиётини таъмин этадиган чинакам қаҳрамонлар образини ярата олдилар. Бундай сифатга эга бўлган қаҳрамонлар кўпинча қаттиқ тўсиқларга, зиддиятларга дуч келадики, буни фақат санъаткоргина кўра билади. Зиддиятлар одатда бу қаҳрамонларнинг чуқур қалб торларини чертади, борлиғини очиб беради. Бундай шахслар ҳаётини тасвирлашга бағишланган бадиий асарларда даврнинг истиқболини кўра билиш олий эстетик мақсад бўлади.

Беҳбудийнинг «Падаркуш» асаридаги Домла ва Зиёли образлари, Фитратнинг «Ҳинд ихтилолчилари»даги Раҳим бахши, Дилнавоз, Лолаҳардиёл, Абдулла Қодирий романларидаги Отабек, Юсуфбек ҳожи, Анвар, Раънолар, Чўлпоннинг «Ёрқиной» пьесасидаги Ёрқиной, Пўлат (рўйхатни яна давом эттириш мумкин) ва бошқа бир қатор қаҳрамонлар — 20-йилларда яратилган ўзбек адабиётида ёруғ йўлни тўғри кўрсатган юлдузлар эди.

Орамизда эллик, ҳатто етмиш йиллар мобайнида бу буюк сиймоларни камситиб, ҳатто улардан бутунлай юз ўгириб келганлар бор.

Энди асосий мавзуни давом эттирайлик. Мазкур мақоланинг сарлавҳасидаги масалалар албатта кенг ва бир рўзнома саҳифасида унга тўла, мукаммал жавоб бериб бўлмайди. Аммо мазкур масалаларнинг икки буюк сиймо — Беҳбудий ва Фитрат асарлари ва фаолиятларида акс этган айрим томонлари ҳақидагина қисман тўхталиб ўтмоқчимиз. Зотан, айни кунларда халқимиз онгидаги маънавий меросга бўлган интилишнинг кучайиб бораётганлиги, бу ҳақда хилма-хил қарашлар ҳамон мавжудлигини ҳисобга олиб, биз ҳам ўз мулоҳазаларимизни билдирмоқчи бўлдик.

ҲАЁТ МАЗМУНИ

МАҲМУДХЎЖА Беҳбудий XIX асрнинг охирларидаёқ ҳаётга ҳушёрлик билан қарай оладиган бир зиёли даражасида шакллана бошлади. У кўз очиб жадидчилик дунёқараши билан ошно бўлди, шу руҳ билан вояга етди, ўз фаолиятида жадидчилик оқимининг энг забардаст намояндаларидан бири даражасига кўтарилди. XX асрнинг бошларида бутун мусулмон дунёсида пайдо бўлган кескин, жадал уйғониш — дунёга янгича қараш; илм-фанни ривожлантириш, демократик эркинликларни амалга ошириш, миллий мустақиллик ва бировларнинг ерини, бойлигини босиб олганларга қарши кураш — жадидчилик оқимининг асосий дастури бўлиб қолди.

Беҳбудий ва Фитрат мана шу ғояларни ўзларининг ҳаёт ва фаолиятлари мазмуни, деб билдилар. Бу ғоя учун курашда Беҳбудий асримиз бошларидаёқ, айниқса, 10-йилларда обрўли, энг таъсирли бир арбоб бўлиб қолган, бу йўлда кўпларга устозлик қилган эди. Атоқли давлат арбоби, инқилобий ишларга фаол, бевосита иштирок этган Файзулла Хўжаев Беҳбудий фаолиятига ғоят ҳурмат билан қараб шундай деб ёзган: «Бухоро ва Туркистон жадид ташкилотлари... бир қанча қулайликларга эришиш учун бутун кучларини сарфладилар. Бу борада Маҳмудхўжа Беҳбудий номини эсламасдан ўтиб бўлмайди. Сиёсий, ижтимоий фаолияти ва билимининг кенглиги жиҳатидан Туркистоннинг ўша вақтдаги жадидларидан унга тенг кела оладиган кишиси бўлмаса керак».

Кўриниб турибдики, Беҳбудий ҳақида гап кетганда жадидчиликни четлаб ўтиб бўлмайди, жадидчиликни ҳам (Туркистонда) Беҳбудийсиз тасаввур қилиб бўлмайди. Шу ерда бир нарсани таъкидлаб ўтиш зарур деб ҳисобладик.

СУВ ЮЗАСИДАГИ КЎПИКЛАР

«Санъат» ойномаси «Жадидчилик қандай оқим?» деган аниқ сарлавҳа остида бир гуруҳ йирик олимларнинг суҳбатларини берди. Суҳбатга атоқли ўзбек олимларидан Иззат Султон, Эркин Юсупов, Эрик Каримов, Ҳамид Зияев, тожикистонлик академик Муҳаммаджон Шукуров, Озарбайжондан академия мухбир аъзоси Азиз Мираҳмедов ва бошқалар қатнашиб, қимматли фикр-мулоҳазаларини баён қилдилар. Ойномадан адабиётшунос Наим Каримовнинг «Жадидчилик нима?» сарлавҳали мақоласи ҳам ўрин олди. Кўпчилик қатнашган суҳбат ва алоҳида мақоладаги фикр-мулоҳазаларга биз ҳам асосан қўшиламиз. Уларда мунозарали гаплар ҳам бор, аммо бу ҳақда ҳозир тўхталиб ўтирмаймиз. Кўпчилик қатнашган суҳбатда шу нарса маълум бўлдики, ҳали олимларимиз жадидчилик оқими, ҳаракати тўғрисида аниқ бир хулосага эга эмас эканлар. Ҳатто айрим олимлар «жадидчилик билан маърифатпарварликни ажратиб олиш керак, жадидчилик асосан прогрессив оқим, лекин тарихий чекланган», қабилидаги бундан анча йиллар илгариги фикрларга тарафдорлик ҳам қилишганки, буларга қўшилиш қийин. Унда бошқа мунозарали ўринлар ҳам тўлиб ётибди, мутасаддиларнинг кўпчилик ҳаракатлари билан уларни тез орада ҳал этиш долзарб масала бўлиб қолди. Яна бир олим мазкур оқимни Ўрта Осиё ва Кавказдаги фаолиятини ўрганишнинг махсус методологиясини ишлаб чиқиш, ундан кейин ўрганиш керак, деган фикрни ҳам баён қиладики, менга энг малол келган фикр шу бўлди. Нега? Шу вақтгача, яъни кейинги 35 йиллар мобайнида нечта диссертация (фан номзодлиги-ю, докторлик учун ёзилган) ўқиган бўлсам, ҳаммасининг бисмиллоси бир хил, яъни марксизм-ленинизм методологияси асосида ёзилган деб қўйилади. Ўшандай «илмий» ишлардан неча-нечаси пуч ва ёлғон, илмни ҳаётдан бутунлай узиб олиш оқибатида ёзилган, улар ўша вақтда ҳам, ҳозир ҳам ҳеч қандай қийматга эга бўлмаган илмий ишлар эди. Мисол десангиз, тўлиб ётибди! Эндиликда уларни ҳаётнинг ўзи сув юзидаги кўпикдай суриб, қирғоққа чиқариб ташламоқда. Сохтачиларга шунинг ўзи катта жазо эмасми?!

Бир вақт бир гуруҳ олимлар йиғилишиб Аҳмад Яссавий асарларини ўрганиш, нашр этиш масалаларини муҳокама қилишганда, туппа-тузук бир олимимиз: «Яссавий асарлари унинг қаламига мансубми, йўқми — бу ҳали маълум эмас. Аввал шуни аниқламасдан туриб, қандай босиб чиқарамиз ва ўрганамиз?» — деган эди. Шунда қозоқ оғайниларимиздан бири: «Илмий ишда бу йўлни ягона услуб қилиб бўлмайди! Яссавийни минг йиллардан буён бутун дунё мусулмонлари ҳурмат қилади!» — қабилида жавоб берди. Энди Яссавий асарлари нашр этилиши билан, унга қарши турган шахс ҳайъат аъзолари қаторига кириб олди. Тавба, бу қанақаси бўлди, «дунёнинг ишлари» экан-а!

Гап Беҳбудий ва жадидчилик муносабатлари ҳақида борар экан, маърифатпарварлик билан жадидчилик ўртасига девор қўйиб бўлмайди. Худди шу фикрни Фитрат фаолиятига ҳам тадбиқ этиш мумкин. Агар жадидчилик аввал бир оқим — маърифат учун курашувчиларнинг муайян йўналишини кўрсатувчи бир йўл сифатида пайдо бўлган бўлса, кейинчалик Бухорода Ёш бухороликларнинг уюшмаси даражасига ўсиб чиқди. Бора-бора бу бир кучли ташкилотга айланиб, унинг раҳбарлари, аниқ дастурлари, ҳатто Марказий Қўмитаси пайдо бўлди. Қўмитанинг раислари, котиблари бор эди. Кўпчилик олимларнинг суҳбатларида жадидчиликнинг аниқ уюшган ташкилоти ҳақида бу ташкилот оқибат-натижада Бухорода амирликни ағдариш масаласини мақсад қилиб қўйганлиги ҳақида гапирилмайди. 10-йилларнинг ўрталарига бориб, жадидларнинг ташаббусини Файзулла Хўжаев олгани, ниҳоят, Ёш бухороликлар Компартия сиёсатига қўшилиб, Бухоро амирлигини йиқитишда Фрунзе қўшинларига ёрдам берганлар. Амирлик олтинлари вагонлаб Москвага жўнатилди, таланди... Лекин бу хизматларни бизнинг тузумимиз, инқилобга ёрдам берганларнинг барини қатл этиш билан тақдирлади... Шуниси ҳам борки, жадидлар асли инқилобий йўл билан эмас, маърифат йўли билан олий мақсадларини амалга оширувчилар сифатида майдонга чиқдилар. Агар халқнинг маънавий дунёси бойитилса, илм-маърифат юқори даражада ривожлантирилса, ҳаёт яхши бўлади, деган фикр жадидларни ислоҳотчи қилиб қўйди. Лекин бу қарашни эндиликда чекланган деб баҳолаш мумкин бўлмай қолди, чунки ҳаётни «революцион тарзда ўзгартириш» деган ақидалар бизни қандай қонхўрликларга ва барча соҳада қай аҳволга сургаб келганини энди бутун дунё кўриб турибди. Бироқ, шуни айтиш керакки, Беҳбудий жадидларнинг маърифат, маданият, онг-тушунчани юқори кўтариш билан халқни бахтли қилиш тарафдорлари томонида турарди. Кейинчалик, золимга қарши очиқ курашга даъват этган васияти, албатта, Беҳбудий фаолиятини баҳолашда алоҳида аҳамият касб этади.

Ҳозир биз унинг маърифатпарварлиги ҳақида қисман тўхтаймиз.

Беҳбудий ва умуман жадидлар тараққийпарвар қарашлари туфайли амирликдан, буржуа ғоясини тарғиб қилганлари учун шўро амалдорларидан азоб чекдилар. Тарих уларнинг ҳақли эканликларини тўла исботлади. Чунки, улар аср бошида кўтарган кўпгина масалаларни биз энди кўтармоқдамиз. Мактаб-маориф ишларига бутун вужуди билан киришиб кетган Беҳбудий «...Самарқанднинг эски шаҳар қисмида бепул кутубхона, қироатхона, ўз ҳовлисида мактаб очди. Буюк педагог Абдулқодир Шакурийнинг янги услубдаги мактабини ўз ҳовлисига кўчириб келиб, уни рағбатлантирди. Ўзи тарих, жўғрофия ва бошқа фанлардан дарс берди. Қора идоранинг 1906 йилги зулми замонида... мактабга ўрус марфааттишлар (инспекторлар) келиб кирган чоғда жуғрофия, тарих ва ҳисоб китобларини отхоналарнинг охури тагида ёшириб юрган вақтлардаги азоб ва масъулиятлар Абдулқодир афанди билан баробар, албатта, Беҳбудийнинг устига ҳам тушгондир. Мустамлакачилик даврида Туркистоннинг истиқболи учун бирдан-бир умидлик билим ўчоғини ўз ҳовлисида тутқони сабаблик Беҳбудийга кўпрак қийноқлар кўришга тўғри келгандир». Зиёлиларимиз пешонаси мунча шўр бўлмаса?! Чор босқинчилари даврида Беҳбудийлар ҳатто дарслигини яшириб ўқиса, ўқитса, шўро даврида Қодирий, Чўлпон асарларини яшириб ўқиса,... шу он Ўзбекистон халқ ёзувчиси Ҳаким Назирнинг «Тавба» («Сов. Ўзб.» 2. 2. 91.) ҳикоясидаги воқеалар эсимга тушиб кетди. Унда муаллиф аниқ, ўз бошидан кечирган воқеа асосида Қодирий ва Чўлпон асарларини яшириб сақлаганда бошига тушган ташвишларини ёзган эди...

ҚАТЛ ОЛДИДАГИ ВАСИЯТ

Беҳбудий мактаб-маориф ишларига шу қадар жиддий киришадики, ёшларни кўпроқ тил билишга, ўз она тилидан бошқа рус тилини ҳам ўрганишга, шу билан билим доирасини кенгайтиришга даъват этади, ғайридинларнинг тилини билиш билан кофир бўлмайди, деган ақидани тарғиб қилади, ўзи рус тилини ўрганади, болаларини ҳам бу тилга ўқитади. Бир қатор дарсликлар ёзади. «Болалар учун китоб», «Амалиёти исломия», «Жуғрофия умроний ва русий», «Мунтахаби жуғрофия умумий туркий» каби бир қатор дарслик ва қўлланмалар унинг қаламига мансубдир. «Самарқанд», «Ҳуршид», «Шуҳрат», «Турон», «Ҳуррият», «Садойи Туркистон», «Оина» сингари бир қатор ойнома ва рўзномаларда Беҳбудий мактаб, маориф илм-фанни ривожлантиришни тарғиб этувчи икки юздан зиёд мақолалар эълон қилган. Мана шу маълумотнинг ўзиёқ Беҳбудий сиймосини кўз олдимизда нақадар ҳурматли бир зот эканини намоён қилади. Бинобарин, Беҳбудий фақат ислоҳотчи бўлиб қолмади, балки умрининг охирларида амир якка ҳокимлигини ағдариб ташлаш қарорига ҳам келган, бу жиҳатдан унинг қатл этилиши олдидан дўстлари, шогирдлари, ўзига энг яқин ҳамфикрларига қилган васиятидан бир далил келтириш жоиздир:

«Ўртоқларим — Сиддиқий, Айний, Фитрат, Қурби ва Акобир Маҳдум ва ўғлонларим Вадуд Маҳдум, Абдулқодир Шакурий — сизларга васият қиламан! Маориф йўлида ишлайтурғон муаллимларнинг бошини силангизлар! Маорифга ёрдам этингиз! Ўртадан нифоқни кўтарингиз! Туркистон болаларини иложсиз қўймангизлар! Ҳар иш қилсангиз жамият ила қилингизлар! Ҳаммага озодлик йўлини кўрсатингизлар! Биздек маориф қурбонларини йўқлангизлар! Бухоро тупроғига тезлик ила йўл бошлангизлар, озодликни тезлик ила юзага чиқарингизлар! Бизнинг қонимизни золим беклардан талаб қилингизлар!.. Бизлар ул чоғда қабримизда тинч ётармиз!..».

Халқимиз тарихи ва адабиётини яхши билган кекса зиёли Лазиз Азиззода «Маориф ва ўқитувчи» ойномасининг 1926 йилги 2-сонида «Беҳбудий» (Беҳбудий ўлдирилганлигига 7 йил тўлиши муносабати билан) сарлавҳали бир мақола эълон қилади ва унда Беҳбудий яшаган давр ўрис мустамлакачиларига қарши нафрат энг авжга чиққан бир уйғониш даври сифатида шарҳланади, унинг байроқдори Беҳбудий эди, деган жуда тўғри ғоя асослаб берилади. Домла Лазиз Азиззода Беҳбудий фаолиятига оид фазилатларни санаб келиб, унинг энг буюк нуқтасини шундай изоҳлайди: «Беҳбудий энг аввал Туркистонни чор ҳукумати қўлидан қутқазиш ғоясини элга талқин қилувчилардан, аҳолининг эзилганлигини биринчи сезганлардан ва бу ҳақда турли уста йўллар ила халқни истиқбол курашига чақирганлардандир. Туркистоннинг уйғониш даврини уч қисмга — маориф, матбуот ва жамиятга бўлиб, шу давр раҳбарларини текшира бошласак, бу ҳаракатларнинг бошида Беҳбудий турганини кўрамиз... У ҳар вақт ўз мақолаларида чор ҳукуматини танқид қилар, баъзан очиқ, баъзан яширин ташвиқотлар қилар ва айни замонда Бухоро амирлигига ҳам ҳужум қилар эди...»

ҚАШШОҚЛИК ИЛДИЗЛАРИ

Беҳбудий, Фитрат ва жадидчилик оқими дунёқарашлари, XX аср бошларида халқни уйғотишга қандай хизмат қилган бўлса — худди шу кунларда ҳам эскирмаганлиги билан бизга ғоят қимматлидир. Жумладан, Беҳбудий 1908 йилда «Ҳуршид» рўзномасида эълон қилган бир мақоласида Туркистон аҳолиси ўрис мустамлакачилари қўлида эзилиб ётгани ҳолда ўз ичимиздан чиққан сотқинлар «элимиз обод бўлди, бойлар кўпайди» деб жар солаётганига қарши ғоят ғазаб ва чуқур истеҳзо билан ёзади: «Туркистон обод бўлди. Илгари бой кам эди, миллионер йўқ эди. Яхши иморат ва бинолар йўқ эди... Бас, нима учун инсофсиз муҳаррирлар «харобмиз» деб жоҳилона ёзадилар... Бу саволга шундай жавоб бермак керак: 6 миллион туркистонликларда уч миллионер борлиги маълум эмас. Бойман деганлар банк ва фабриканинг хизматчисидирлар. Шаҳарларда катта иморат ва корхоналар ҳамма яҳудий ва Оврўполиларникидир...» Бу фикрни шарҳлаш шарт эмас. Беҳбудий бутун саноат ишлаб чиқариш келгиндилар қўлида, маҳаллий аҳоли уларга қарам, яхши қурилган уй-жойлар бари келгиндиларга берилаётгани, ерлилар эски уйларда яшаб, қашшоқлашиб бораётганини таъкидлайди. Бугина эмас, Беҳбудий қашшоқлашиб бораётганимизнинг илдизларини ҳам жуда тўғри очади. Бунинг биринчи сабаби саноат йўқлиги ва уни бошқарадиган маълумотлилар йўқлиги. Туркистон фақат хом ашёчи бўлиб қолаётгани — қашшоқлашишнинг бош омили эканини аниқ изоҳлайди: «...Деҳқонлар... агарчи бир вақт қўли бироз ақча кўрар, яна оврўполиларнинг бирига икки, беш хоммол бериб, кишиқни зўрға олур...»

Агар Беҳбудий айтган Туркистонда маҳсулотни қайта ишловчи саноат йўқлиги ва шу сабабли жумҳуриятимиз ҳамон хом ашёчи эканини ва бундаги деҳқон аҳли «бирига беш» ҳисса ҳақ тўлаб, ҳамон қашшоқликда яшаётганини, оқибатда нарх-наво ошиб ҳаётимизнинг бутун соҳалари издан чиқиб кетганини ўйласак, буюк аждодимизнинг барча фикр-мулоҳазалари худди бугун айтилаётгандай жаранглайди. Беҳбудий Туркистон халқининг иқтисоди мустақилликка эришмагунча кўтарилиши мумкин эмаслигини бошқалардан олдинроқ пайқаган. Саноат, илм, фанни ривожлантириш, ўлкани хом ашё базаси бўлиб қолишдан тезроқ қутқариш — халқимиз тақдири, истиқболида энг долзарб масалалардан деб биларди. Бунинг учун эса, мустамлакадан қутилишни биринчи даражали вазифа деб биларди. Бинобарин, у буюк сиймо бирор миллатга фақат бошқа миллат бўлгани учун қарши бўлишни доим қоралаган. Бинобарин, бошқа миллатларнинг, айниқса ривожланган Оврўпо халқлари, тили, маданияти, фан-техникасидан ўрганиш, ибрат олиш, мактаб, маориф ишларида уларнинг тартибларини жорий этишни тарғиб қиларди. Зотан, бутун жадидчилик оқимининг мақсад ва йўналиши ҳам худди шундай эди. Жадид ёзувчилари ўз асарларида, мақолаларида Оврўпога ёшларни кўплаб ўқишга юборишни ва унда ўқиб келган ёшлар, мутахассисларни кўкларга кўтариб тарғиб қиладилар. Илмсизлик орқасида фалокатларга йўлиқаётган кимсаларнинг фожиаларини кўрсатадилар. Беҳбудий «Падаркуш» пьесасида, Абдулла Қодирий «Бахтсиз куёв», «Жувонбоз» ҳикоясида, «Аҳволимиз», «Миллатимга» сингари шеърларида, Ҳамза «Янги саодат» ҳикоясида, Фитрат бир қатор драмаларида, «Бедил», «Шайтоннинг Тангрига исёни» каби асарларида шундай ғояларни ифода этдилар.

Беҳбудийнинг буюк издошлари, ҳамфикрлари ва шогирдларидан бири Абдурауф Абдураҳим ўғли Фитрат бўлди.

ЎЗЛИГИНИ ТАНИШГА ДАЪВАТ

Фитрат ўзининг биринчи онгли ҳаётини жадидчиликка мансуб уйғониш даврида янгиликни ғоят қизғин тарғиб қилишдан бошлади. То октябрь тўнтаришигача ҳам, ундан кейин ҳам миллий мустақиллик, мустамлакачиликка қарши кураш, Оврўпо илми, техникаси, маданиятидан ибрат олиш мавзуини тинимсиз тарғиб қилган сиймоларимиздан бири — Фитрат эди.

Фитрат 1905 — 1906-йилларданоқ Беҳбудий ва унинг сафдошлари фаолиятига эргашади, уларни қўллаб-қувватлайди. «Раҳбари нажот», «Ҳинд сайёҳи» сингари инқилобдан илгари ёзган асарларида маърифатпарвар олим ва ёзувчи Фитрат мусулмонларга ўз тараққийпарварлик таълимотини сингдириш учун турли услублардан фойдаланади. Жумладан, «Ҳинд сайёҳи»да шундай фикрнинг таъсирини ошириш мақсадида халқимизнинг энг муқаддас китоби бўлмиш Қуръони каримдан кўчирмалар келтиради. Илм-фанни бутун вужуди билан ҳимоя қилувчи сайёҳ содда одамларга мурожаат қилади: «...Оллоҳ таоло Қуръонда буюрадики... «лақад халақ — но ал-инсон фи ҳусни тақвим», яъни биз инсонни мақтаб, юксак баҳо бериб халқ этиб яратдик. Бошқа ўринда таъкидлайди: «Ва сухра лакум мо фисамовоти вал арз», яъни барча ер ва осмондаги нарсаларга сизларни ҳукм этувчи деб буюрдим. Демак, мулоҳаза этинг, агар ер ва осмондаги нарсаларнинг бир қисми инсоннинг буйруғига бўйсунмас экан, фарангилар бу елканли кемалар ва самолётларни қаердан яратмоқдалар? Кўрдингизми, инсон Қуръоннинг ҳукми билан олий маҳлуқдир, у еру осмонга амр берувчи инсондир...»

Фитрат ўз мулоҳазаларини айлантириб келиб халқни уйғотишга, энг муҳими ўзлигини танишга, фан-техникани ривожлантириш учун ғайрат билан ўқиш-ўрганишга, агар мустақил ҳаракат қилмас экан, қарамликда хароб бўлишини тушунтиришга интилади. «Агар тоғу, осмону, темиру, мум инсоннинг иқтидорли панжаси остида фарқи йўқ экан, нега қўйга ўхшаб» қарам бўлиб яшаши керак? «Нега турмуш тарзини ўз ҳокимларидан ўрганар эканлар?» «Лайса лил-инсон илло мо саъй» яъни инсон ҳар нима топмасин, ўзининг интилишидан топади, интилмас экансиз, ҳеч нарсага эриша олмайсиз... Агар сиз Оврўпо мамлакатларида ўқиганингизда ва оврўпаликлар телеграф, телефон, темир йўли, ҳаво кемаларини қайси йўл, қандай яратганликларини билсангиз эди. Қуръоннинг ана шу бир оятидан биз мусулмонлар қанчалик неъматларни оёқости қилганлигимиздан огоҳ бўлиб тушуниб етар эдингиз».

Фитрат фаолиятида маърифатпарварлик, янгиликка, тараққиётга интилиш, бутун халқ оммасини шунга даъват этиш ғоялари 1908 — 10-йиллардан то умрининг охиригача етакчи фикр бўлиб қолади. Динни эътироф этганда ҳам, 20-йиллардаги вазият таҳдидлари туфайли даҳрийликни мажбуран қабул қилганда ҳам унинг мазкур қарашлари ўзгармайди.

1910 йилларда Оврўпо тараққиётини орзу қилган Фитрат дунё кўрган зиёлилар тилидан Франция, Япония сингари ривожланган мамлакатлардан ибрат олиш учун фақат ҳаракат, интилиш, ғайрат кераклигини, қўйга ўхшаб шалвираб юрмасликни тарғиб қилган бўлса, 20-йилларда ёзган «Бедил», «Ҳинд ихтилолчилари», «Абдулфайзхон» сингари қатор йирик асарларида, шунингдек, шеърларида ҳам демократик эркинликка интилиш, жўш уриш, қайнаб яшашга даъват ғоялари етакчи бўлади. 1925 йилда нашр этилган «Гўзал ёзғичлар» тўпламида эълон қилинган «Ўгут» сарлавҳали шеърнинг мазмунига бир эътибор беринг:

Ўғил йигит! Сенинг гўзал, нурли кўзингда
Бу миллатнинг саодатин, бахтин ўқудим;
Ўйлашинг-да, туришинг-да ҳамда ўзинг-да
Бу юрт учун қутилишнинг борлигин кўрдим.
Турмо, югур, тинмо, тириш, букулма, юксал!
Ҳурма, кириш, қўрқма, ёпиш, юрма, қўзғол!
Эл йўлини тўсиб турғон эски булутларни
Ендириб қўй, йиртиб ташла, барчасин йўқ эт!
Қила олмасанг шу ишларни
Сенинг учун хўрликдир бу!...
Йиқил, йўқол, кет!

Сатрларга назар солсангиз, ёшларни янги дунё қуришга даъват этишнинг ўзи билан чекланмайди, эл-юртнинг бахти, саодати, истиқболи учун курашмасликни тамоман инкор этади. Зотан, Фитрат, асли ёшлигида, 10-йилларнинг охирларида ҳам ғоят жасорат кўрсатган. Жадидлар орасида ўнг ва сўл қанот юзага келганда Фитрат билан Файзулла Хўжаев сўллар томонига ўтади ва амирликни очиқ қўзғолон билан ағдариш масаласи овозга қўйилганда кўпчилик «ҳаммамиз қирилиб кетамиз, амир орқасида Россия бор» деб қарши овоз беради ва бу таклиф ўтмайди. Аммо уни ёқлаб овоз берганлар орасида Файзулла Хўжаев билан Фитрат бор эди. Юқоридаги шеърий сатрларда Фитратнинг жасорати халқ бахти учун курашга интилмаган ёшларга «Йўқол, йиқил, кет» деб ҳайқириши унинг фаолияти мағзини ифодаларди.

Мустақиллик, демократия, озодлик ғоялари Фитратнинг барча асарлари ва мақолаларида бош мақсад бўлиб қолган. Агар ҳозирги кунларда, жумҳуриятимиз бир асрдан ортиқ давом этган қарамликдан қутилди, деган хабарни Беҳбудий, Фитрат, Қодирий, Чўлпон ва уларнинг сафдошлари билганларида — билмадим, ўзларини қандай ҳис этар эдилар?! Чунки улар айни шу мақсадлар йўлида қурбон бўлган эдилар.

Аҳмад АЛИЕВ.

ШУ КУН МАВЗУИДА

КУПОНДАН КЎНГИЛ ТЎҚ

Сирдарё вилоятида аҳолини купон билан таъминлашдек муҳим тадбирни пухта тайёргарлик билан кутиб олишди ҳамда бу иш муваффақиятли олиб борилмоқда. Вилоят ижроия қўмитаси раисининг биринчи муовини А. Н. Кровнов бошчилигидаги комиссия бу тадбирни талаб даражасида ташкил этаолди. Республика ижтимоий таъминот вазирининг муовини Акром Нуриддинов бошчилигида вилоятга келган республика комиссиясининг аъзолари эса бу ишда яқиндан ёрдам бердилар.

— Бизнинг вакилларимиз вилоятнинг барча шаҳар ва районларида бўлдилар, — дейди А. Нуриддинов. — Зарур жойларда тегишли камчиликлар, етишмовчиликлар аниқланиб, маҳаллий ҳокимият вакиллари билан ҳамкорликда улар вақтида бартараф этилмоқда.

Вилоят комиссияси раисининг таъкидлашича, республика Вазирлар Маҳкамасининг бу борадаги қарори кучга кириши биланоқ биринчи навбатда ҳимояга муҳтож табақалар аниқланди ва уларга тезлик билан ойлик ҳақига қўшиб купонлар тарқатилди.

Жорий этилаётган ишнинг тартиб-қоидалари билан аҳолини батафсил хабардор этиш чораларига алоҳида эътибор берилмоқда. Вилоят рўзномалари, радиоэшиттириш тармоқлари орқали чиқишлар қилинаётир. Турли масалалар бўйича мурожаат этиш учун телефонлар ва маҳкамалар ишлари ошкор қилинмоқда. Айниқса комиссия аъзолари одамларга купон тарқатиш, шунингдек савдо-сотиқ пайтида харидорлар билан хушмуомалада бўлиш, уларнинг талаб ва истакларини эътиборга олишга даъват этиш йўлида аниқ тадбирлар амалга оширилаётир. Шу мақсадда республикадан келган комиссия аъзолари билан ҳамкорликда вилоят матлубот жамияти, савдо бошқармаси шохобчаларида ишлаётган савдо ходимлари, сотувчилар билан махсус йиғилишлар ўтказиб, тушунтириш ишлари олиб борилди.

Одамларни махтал бўлиб, навбатда туриб қолмасликларини таъминлаш мақсадида тегишли банк муассасалари узлуксиз ишлаб турибди.

Катта тадбирни амалга ошириш даврида баъзи нуқсонлар ҳам кўзга ташланиб қолди. Масалан, Сайхунобод районида пул, купонларни тегишли жойларга етказиб боришда дастлаб транспорт воситаларини топиш қийин бўлди. Айрим ҳолларда эса ички ишлар ходимлари почтальонларга ёрдам беришга оғриндилар. Янгиер шаҳрида сусткашлик ҳоллари сезилиб қолди.

Лекин юқорида таъкидлаганидек, шу каби нуқсонлар вақтида бартараф этилди. Натижада купон тарқатиш ишлари Сирдарё вилояти бўйича белгиланган вақтда кўнгилдагидек амалга оширилди.

А. УМАРОВ,
«Ўзбекистон овози» мухбири.

• Халқ аёлдан бошланади •

ЮРТИМ ФИДОЙИЛАРИ

ЧИРОЙ ОЧГАН АРМОНЛАР

Халқ аёлдан бошланади. Бу иборани мен тўқиб чиқараётганим йўқ. Минг йиллар мобайнидаги тарих сабоғидан аҳли донишлар чиқарган хулоса бу. Рости, ҳаётдаги жамики ўзгаришлар аввало аёл қалбидан, аёл шууридан ўтади. Шунинг учун ҳам у беихтиёр ўша ўзгаришлар, воқеаларнинг фаол иштирокчисига айланади-қолади... Афсуски у қанчалик жонсарак, қанчалик жонфидо бўлмасин, ҳамма вақт ҳам ҳаётда ўз ўрнини, қадр-қимматини тополгани йўқ.

Тўғри, инқилобдан кейин ўзбек аёли озод бўлди. Лекин у мустақил бўлмади. Эркин бўлмади. Унинг гулдек, нозик елкасига меҳнатнинг оғир занжирлари осилди. Режа, мажбурият, социалистик мусобақа шартлари ана шу занжирнинг ҳалқалари эди. Режани уддалайман, мусобақада ғолиб бўламан, деган ақида қурбонлари ўз оиласи билан жамият ўртасида жонсарак бўлиб қолдилар. Аёл ўзининг асосий вазифаси — оналигини унутди.

Ҳар қандай жамиятга энг аввало, унинг аёллари, оналари ва болалари турмуши, мавқеига қараб баҳо берадилар. Шу нуқтаи назардан қараганда жамиятимиз нақ уй бекасисиз хонадонга ўхшаб қолди. Аёл дунёсисиз бу жамият ғариб бир аҳволдадир.

Лекин мустақиллик эпкини шундай бир куч бўлдики, у аёлга ҳам бардамлик бахш этди. Юқоридагилардан келиб чиқиб агар ўзбек хотин-қизлари бугун тушкунлик кайфиятида десак қаттиқ адашган бўламиз. Ҳозир унинг дили ёришиб, куч-ғайратга кирган, яшаш, яратиш завқига тўлган.

Мустақиллик! Бу кунни ўзбек аёли ҳаммадан кўра кўпроқ кутганди. У аллаларга қўшиб куйлаган, дилбанди қулоқларига қуйган ҳурлик армонлари чирой очди, ўзлигини намоён этди...

Шундай экан, ўзбек хотин-қизлари озодлигини Октябрь инқилобидан эмас, Ўзбекистон республикаси мустақил деб эълон қилинган кундан ҳисобламоқ жоиз.

Буёғига у қандай яшайди?! Шуниси равшанки, энди илгаригидек яшаб бўлмайди. Энди илгаригидек аёлни меҳнатга занжирбанд этиб бўлмайди. Аёлга илгаригидек муносабат заминлари таг-туги билан қўпориб ташланмас экан, мурод ҳосил бўлмайди. Негаки, **Халқ аёлдан бошланади.** Аёлга ишчи кучи эмас, она, ёр, деб қарайлик. Аёл гўзаллиги, ақлу фаросати, бурчи режалар, мажбуриятлар билан эмас, аввало улар яратаётган маънавий қадриятлар билан ўлчансин. Мустақиллигимиз энг аввало хотин-қизларни хўжакўрсинга кўтар-кўтар қилишдан, сунъий обрў орттиришдан халос этсин.

Бу билан хотин-қизларни ижтимоий меҳнат жараёнидан четга чиқариб қўймоқчи эмасмиз. Ишлаб чиқариш кучларининг ярмидан ортиғини аёллар ташкил этган жамиятда ва айни шундай оғир бир пайтда уларнинг тадбиркорлиги, салоҳияти ва истеъдодига суянмоқ айни муддаодир.

Ижтимоий-сиёсий, иқтисодий-маънавий ҳаётимизнинг бирон бир соҳаси йўқки унда аёллар қатнашмаётган бўлсин. Жамиятни соғломлаштириш, ўқитиш, билим бериш, тарбиялаш каби муҳим соҳалар борки, уларни хотин-қизлар фаолиятисиз тасаввур этиш қийин.

Жамиятимиз иқтисодиёти ҳеч вақт бугунгидек билимдон, жонкуяр, малакали кадрларга муҳтожлик сезмаган. Бундай истеъдодларни хотин-қизлар орасидан истаганча топса бўлади. Афсуски, истеъдодли, ақл-заковатли қанчадан-қанча аёлларнинг умри оила қобиғида ўтиб кетяпти. Жамият миқёсида иш юритадиган, имконияти кенг, оқила, тадбиркор аёлларни раҳбарлик бўғинларига кўтармоқ керак. Ҳа, хотин-қизлар қудратли кучдир. Ҳамма гап ана шу ҳаётбахш кучларни намоён этишда, ҳаракатга келтиришда, кўпчилик манфаати учун хизмат қилдиришдадир. Ана шунда жамият тараққиёти янада олдин босади.

Ишни шундай йўлга қўйиш керакки, истеъдодли, билимдон хотин-қизлар жамиятда ўз ўринларига эга бўлиш билан бирга оиласи, фарзандлари тарбияси учун ҳам, ўз сиҳат-саломатликларини тиклаш, маънавий дунёсини бойитиш учун ҳам имконият топа олсинлар.

Шу ўринда Ўзбекистон ҳукумати ва Президенти кўраётган асосий ҳимоя чораларининг энг аввало кўп фарзандлик оналарга, камқон, касалманд оналарга, уларнинг мактабларда, олийгоҳларда билим олаётган фарзандлари, қолаверса уларни ўқитаётган муаллимлари манфаатларига хизмат қилаётганини таъкидламоқ жоиз. Ўн минглаб оилаларга ер берилганлиги, пахтанинг бир неча баробар оширилганлиги каби қатор тадбирлар борки, бунда ҳам биринчи навбатда оилалар фаровонлиги кўзда тутилади. Оила тўқ, фаровон экан, бундан аввало шу хонадон бекаси манфаатдордир. Очиғини айтганда, шу чоққача оналар ва болалар хусусида бу қадар ғамхўрлик чоралари кўрилмаган. Аёллар энди ўзларига бир қадар эътибор, ҳурмат ва ғамхўрликни ҳис этмоқдалар. Ва бу борада катта ўзгаришларга умид боғламоқдалар.

СИЗ—ОНАСИЗ, СИЗ—ОТАСИЗ

Шуниси диққатга сазоворки, бугунги ижтимоий жараён энг аввало аёлларнинг ўзларидан фаоллик, ўз қадр-қимматини, обрўсини ўзи кўтариш учун курашиш лозимлигини тақозо этмоқда.

Жамиятимиз шундай муаммолар гирдобидаки, уни ўзи кашф этган онадан, отадан бўлак ҳеч ким даволай олмайди. Оталик, оналик тирик етимлар тақдири ҳаётимизнинг ўтли муаммоларидан биридир. Ҳозирги кунда уруш йилларидагига қараганда болалар уйларида тўрт баробар кўп бола тарбияланмоқда. Улардан 90 фоизининг ота-онаси бор. Оила мустаҳкам эмас экан, у жамиятни парокандаликка олиб келади. Болалар бахтли бўлишлари учун уларни ўз ота-оналарига қайтармоқ керак. Узоққа бормайлик, яқин ўтмиш — Улуғ Ватан уруши йиллари мамлакатимизнинг бошпанасиз, ота-онасиз қолган турли миллат болаларидан юз мингини бағрига олган, бошини силаган қалби офтоб инсонларнинг авлод-аждодлари эканлигимизни унутмайлик.

Бировларнинг боласи сиққан уйимизга, наҳотки ўз қонижонимиздан бунёд бўлган юрак ришталаримиз малол келса!? Бундай ҳол онани ҳам, отани ҳам виждон азобига солмоғи, ўзлигини англашга, покланишига даъват этмоғи керак.

Жамиятимиз жароҳатига туз бўлиб босилаётган муаммолардан яна бири аёллар орасидаги жиноятчиликнинг тобора авж олиб кетаётганлигидир. Балоғат ёшига етмай қотилликка қўл урган қизлар, ўғирлик, гиёҳвандлик билан шуғулланаётган аёллар. Булар энг аввало хотин-қизларимиздаги енгил-елпи ҳаётга ҳавас туйғусидан келиб чиқади. Уларда уят ҳиссининг йўқолиши, инсонлик масъулиятини ҳис этмаслик оқибатидир. Қолаверса, узоқ йиллар олиб борилган нотўғри сиёсатнинг аччиқ меваларидир. Булар халқимизнинг аёл зотига мурувват, меҳр-шафқат билан қарашдек улкан қадриятлардан чекинганлик оқибатидир. Ва ниҳоят камбағалчилик жон-жонидан ўтиб кетган инсоннинг иродасизлигидир. Бу билан йўлдан адашганларни оқламоқчи эмасмиз. Айтмоқчиманки, илгарилари ҳар қалай аёлга мурувват, меҳр-шафқат бор эди. Аёлга аёл деб қаралар эди. Бева аёл эшиги олдига бўш челакни чиқариб қўйса, йўловчи уни сувга тўлдириб қўйиб кетган, хотин-қизлар оғир юк кўтармаганлар, икки қўлини тўлдириб зилдек тўрваларни бозордан уйларига ташимаганлар. Болаларига нафақа тўлашдан қочиб юриб, хотини билан уй талашиб, болаларини очиқ осмон остига ташлаб кетишдан эркаклар номус қилганлар. Эҳтимол шу сабаблидир аёллар ўғирлик қилишмаган, ёмон йўлга юришмаган...

Кўраяпсизки, хотин-қизлар эр йигитларнинг мурувватн, меҳр-шафқати, эътиборига муҳтождирлар. Дўппини ёнга олиб қўйиб, ўйлайдиган вақт келди азизлар! Бугун мен оиламга, онаизоримга, опа-сингилларимга, иш жойимдаги ҳамкасбларим — аёлларга қандай яхшилик қилдим, деган ўй бошида дўпписи, белида белбоғи бор ҳар бир эр йигитга тинчлик бермасин. Ана шундагина биз савоб йўлидаги илк қадамни қўя бошлаган бўламиз. Зеро, ўз аёлларини асрай биладиган жамиятнинггина пойдевори мустаҳкамдир.

ҚАЛБЛАРДА ГУЛ

Кейинги пайтларда байналмилаллик ҳақида кўп гапирадиган бўлиб қолдик. Асрлар давомида бир жон, бир тан бўлиб келган халқлар нега энди «сан-ман»га бориб қолишяпти?! Ҳатто ўртада қон тўкиляпти. Фарғона, Паркент, Ўш воқеалари... Яхши-ёмон кунида ҳамиша елкадош бўлиб келган ўзбек ва қирғиз халқлари ўртасига тушган ҳунрезлик... Наҳотки икки халқ ўртасидаги дўстлик ришталари бир оний жаҳолат ва разолат қурбони бўлса?!

Гўдакларни тилка-пора қилган, ҳомиладор аёлларга, қарияларга қарши кўтарилган забардаст мушт қўллар ахир биз оналарнинг зурриёдлари-ку.

Президентимиз Ислом Каримов XII чақириқ Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг IX сессиясида сўзлаган нутқида «...Бир йигит йиқилса она йиқилади, ота йиқилади, оила мотамга ботади, қишлоқ йиғлайди. Ўн йигит йиқилса-чи? Юз йигит йиқилса-чи? Ахир баъзи минтақаларда шундай бўлмоқда, миллий низолар туфайли келинчаклар бева қолмоқда, оналар болам деб фарёд чекаяптилар. Йўқ! Бунга йўл қўйиш мумкин эмас ва қўймаймиз ҳам» деганида минг бор ҳақлидир.

Азиз онажонлар, дардимизни, юрагимизни сизга ёзмай, кимга ёзайлик. Болалар одоби, тарбиясидаги йўл қўйган хатоларимизни ўнгламоқ, тузатмоқ вақти келди. Биз ота-оналар фарзандларимиз қалбига меҳр-шафқат ёмғирлари бўлиб ёғилайлик. Бу оби ҳаёт чашмаларидан дўстлик-биродарлик, бирлик майсалари униб чиқсин. Кўҳна дунёнинг бағри кенг. Унга барча миллат фарзандлари сиғади. Бугунги кунда миллатларнинг ўзаро тотувлиги, ҳамдам ва ҳамнафаслигига муҳтожлик сезмайдиган халқ йўқ. **Халқ аёлдан бошланади.**

Азиз отахонлар, меҳрибон онахонлар фарзандларимиз қалбида гул ундирайлик. Бошқа халқларга ҳурмат-иззат туйғуси бизларнинг башоратимизга муҳтож. Бизларнинг ақл-заковатимизга боғлиқ. Ватанимиз мустақиллигини тан оладиган, унинг равнақи учун биз билан ёнма-ён туриб курашадиган ҳар қандай миллатни ўз биродаримиз деб билайлик. Ўлкамиз хоҳ ўзаро бўлсин, хоҳ ўзгалар билан бўлсин уруш-жанжаллар, қон тўкишлар билан эмас, фақат аҳиллик, фақат ҳамкорлик ва фақат ҳалол меҳнат ва яна меҳнат билан равнақ топажак. Меҳнатни севадиган, меҳнаткашни, яхшиликни қадрлай оладиган, ёмонлик билан муросаю мадора қилолмайдиган камоли инсонларни вояга етказайлик. Бир-биримизга омонлик, соғлиқ тиласак, бир-биримизни яхши кўрсак, бир-биримизни қўллаб-қувватлашга ўргансак ҳақиқий ватанпарвар, миллатпарвар бўламиз. Катталарга ҳурмат-иззат, кичикка шафқат, аёлларга мурувват, қарияларга, ёлғизларга, беморларга ёрдам туйғулари на фақат бизнинг, балки фарзандларимиз қалбларини ҳам офтоб бўлиб ёритсин. Шунда бағримиз бутун, кўксимиз баланд бўлади.

Замонлар ўтади, авлодлар кетидан авлодлар келади. Бизларни бугунги энг эзгу-хислатларимиз, ажойиб ишларимиз билангина ёдлайдилар. Бузилган, топталган, таланган ўлкани қандай қилиб қайта тиклаганимиз, бу йўлдаги сабру-тоқат, жасоратимиз, фидойилигимиз тилларда қолсин. Шундай экан, жонажон Ўзбекистонимизни янгилаш, яшартириш учун юрагида ўти бор, довюрак, соғлом кучлар майдонга чиқадиган, ўзлигини намоён этадиган давр келди. Бундай ўктам, мард, жасур йигит-қизларни вояга етказиш, тайёрлаш оналар зиммасидадир. Ахир **халқ аёлдан бошланади.**

Ўзбек аёли қаддини тиклайдиган, ўзлигини намоён этадиган, амалда мустақил бўладиган давр келди. Бизнинг вужудимизда оқила маликалар, оқила лашкарбошилар, ҳақсизлик, мустамлакачиликка қарши бош кўтарган Тўмарис, Нодирабегимлар қони уфуриб турганини унутмангиз. Бизнинг вужудимизда 1916 йилги миллий-озодлик қўзғолонида эр йигитлар билан ёнма-ён туриб, эрк деб кўчага чиққан хотин-қизларнинг орзу армонлари борлигини унутмангиз...

Қўлимизда мустақиллик байроғи ҳилпираб турибди. Демак, биз бахтиёр халқмиз. **Халқ эса аёлдан бошланади.**

ИСТИҚЛОЛ ТУҒИ ҲИЛПИРАЙВЕРСИН

Имоним комилки, кимнингки қалбига байроғимиздаги оқ, қизил, яшил ранглар шуъласи тушаётган экан, тинчлик, поклик учун курашдан ҳеч қачон орқага қайтмайди. Негаки, байроғимиз бизга оқ йўл тилаяпти.

Биз меҳнат аҳли ҳосил чўғини оширишдан, меҳнатдан тинмаймиз. Негаки, байроғимиз Ўзбекистон табиати яшнаб турган ҳаёт ва ҳосилдорлик рамзини кўз-кўз қилиб турибди. Ана шу бойликларнинг уволидан қўрқадиган, олийҳиммат халқ эканмиз ҳеч қачон бир чаноқ пахтани ҳам, нонимизнинг увоғини она заминимиз инъомларини ҳам исроф қилмаймиз, ерда қолдирмаймиз.

Ҳар биримизда одиллик, бағри кенглик, мулоҳазалилик, мардлик, билимдонлик, сабр-бардошлилик, кечиримли бўлиш каби энг муҳим инсоний фазилатлар мавжуд. Аслида бу хислатлар давлатни бошқарувчи одамгагина дахлдор деб қаралган. Бугунги мустақил давлатимизни, жонажон ўлкамизни ҳамма бошқаряпти. Ўз имон-эътиқоди меҳнати, маънавияти билан бошқаряпти. Юқоридаги сифатлар ол байроғимиздаги 12 рақамига кирган инсоний жиҳатлардан энг асосийлари экан, уни ҳар ким ўз имон-эътиқоди деб билмоғи керак.

Ана шундай соғлом кучларгина улуғ мақсадлар йўлида бирлашиб хизмат қилаверсинлар. Улар бир туғ атрофига жипслашсинлар. Юзимизни ёруғ, кўнглимизни чоғ, кўксимизни баланд қиладиган озодлик, мустақиллик туғи қўлимиздан тушмасин. У қалбимиз, орзу-армонларимиз, ниятимиз, эркимиз, энг муҳими мустақиллигимиз рамзи сифатида бошимиз узра мудом ҳилпираб тураверсин.

Дилбар МАҲМУДОВА.

ТАҲРИРИЯТДАН:

Мазкур «Юртим фидойилари» мақоласи хотин-қизларнинг ижтимоий ҳаётдаги ўрни, бурч ва масъулиятини **бир қадар бўлсада эслатиб ўтади.**

Чиндан ҳам баъзида ўйлаб қоласан: гулдан ҳам нозик аёл елкалари дунё юкини қандай кўтара олар экин?!. Нозик-ниҳол аёл бўлсанг ҳам қалбинг буюк бўлсин экан.

«Халқ аёлдан бошланади» янги рукнини очишдан яна бир мурод: аёлнинг ички дунёси, дарди, армонлари, руҳияти билан боғлиқ воқеа ва ҳодисалар ҳақида кўнгил ёзмоқдир. Бунда сиз азиз муштарийларимиз ёрдамга келасиз, деб ишонамиз. Ўз фикр-мулоҳазаларингиз, ўйларингиз, қизғин баҳс ва мунозараларингиз билан рўзнома саҳифаларида қатнашиб турсангизгина янги рукнга боқийлик тилаган бўласиз. Мактубларингизни кутамиз.

ЭЪЛОН ВА БИЛДИРУВЛАР

Н. А. СЕМАШКО НОМИДАГИ САЛОМАТЛИКНИ ТИКЛАШ ВА ФИЗИОТЕРАПИЯ ИЛМИЙ-ТЕКШИРИШ ИЛМГОҲИ

БЎШ ЛАВОЗИМЛАРГА

ТАНЛОВ ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

раҳбар (тиббиёт фанлари доктори, тиббиёт фанлари номзоди): овқат ҳазм қилиш органлари касалликлари бўлими (даволаш овқатланиши гуруҳи билан);

катта илмий ходимлар (тиббиёт фанлари номзоди, биология фанлари номзодлари): биокимё, иммунология лабораториялари;

кичик илмий ходимлар: юрак-томир тизими (2), таянч-ҳаракат аппарати (2), нафас олиш органлари, асаб тизими касалликлари, болалар касалликлари бўлимлари; **биокимё, иммунология лабораториялари.**

ТАНЛОВ МУДДАТИ — ЭЪЛОН ЧИҚҚАН КУНДАН БОШЛАБ БИР ОЙ.

Ҳужжатлар қуйидаги манзилга юборилсин: 700084, Тошкент шаҳри, Хуршид кўчаси, 4-уй.

Телефонлар: 34-55-00, 34-30-77, 34-14-02.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ СОҒЛИҚНИ САҚЛАШ ВАЗИРЛИГИНИНГ Н. А. СЕМАШКО НОМИДАГИ САЛОМАТЛИКНИ ТИКЛАШ ВА ФИЗИОТЕРАПИЯ ИЛМИЙ-ТЕКШИРИШ ИЛМГОҲИ.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ АКЦИОНЕРЛИК-ТИЖОРАТ ДЕҲҚОНЧИЛИК САНОАТИ БАНКИНИНГ АКЦИОНЕРЛАРИ ВА ТАЪСИСЧИЛАРИ ДИҚҚАТИГА!

1992 ЙИЛ 24 ФЕВРАЛЬ СОАТ 10.00 ДА «УЗАГРОПРОМБАНК» БИНОСИДА УШБУ БАНК АКЦИОНЕРЛАРИНИНГ УМУМИЙ ЙИҒИЛИШИ ЎТКАЗИЛАДИ

КУН ТАРТИБИ:

1. Ўзбекистон акционерлик-тижорат деҳқончилик саноати банки фаолиятининг 1991 йил якунлари ҳамда банкни ривожлантириш истиқболлари ҳақида.
2. Банкнинг йиллик баланси ва 1991 йилда олинган фойда ҳақидаги ҳисоботни тасдиқлаш.
3. Тафтиш комиссиясининг ҳисоботини тасдиқлаш.
4. Банк уставига ўзгартириш киритиш ҳақида.
5. Банк кенгаши ҳақида.

Акционерлардан илтимос, банк фаолиятини янада яхшилашга оид мулоҳаза ва таклифларингизни қуйидаги манзилга юборсангиз: Тошкент шаҳри —1, Ўзбекистон кўчаси, 6, «Узагропромбанк».

ЎТГАНЛАРНИНГ ОХИРАТИ ОБОД БЎЛСИН!

Ўзбекистон Республикаси Давлат нархлар қўмитаси жамоаси бўлим бошлиғи ўринбосари Б. Р. Каримовга отаси

Расул КАРИМОВнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

Тошкент Давлат аграр дорилфунуни ректорати ва касаба уюшмаси ташкилоти фалсафа шўъбасининг катта ўқитувчиси А. М. Муқсимовга рафиқаси

Умида Ғаниевна ШАМСИЕВАнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

Тошкент Давлат аграр дорилфунуни ректорати ва касаба уюшмаси ташкилоти умумий ва хусусий зоотехния шўъбасининг доценти Ш. Ҳ. Акбархўжаевга онаси

Саида АКБАРХУЖАЕВАнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

Тошкент Давлат Дорилфунуни маъмурияти ва тарих куллиёти жамоаси доцент Е. Қодироваға умр йўлдоши, профессор

Шарофиддин ЗУҲРИДДИНОВнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

Республика Сатира театри жамоаси театрнинг етакчи актёри Ҳ. Мусабоевга онаси

Дилором РАСУЛОВАнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

Жумҳурият Фанлар академияси Иқтисодиёт илмгоҳи жамоаси катта илмий ходим М. М. Маъруповга акаси

Маҳмуд Мирасқарович МАЪРУПОВнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

Ўзбекистон Қишлоқ хўжалик фанлар академиясига қарашли Ўсимликларни ҳимоя қилиш илмий-тадқиқот илмгоҳининг етук мутахассиси А. Йўлдошевга онаси

Зебинисо ЗОҲИДОВАнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор этади.

Тошкент Давлат аграр дорилфунуни ректорати ва касаба уюшмаси ташкилоти олий риёзиёт кафедрасининг доценти А. А. Абдуғаффоровга онаси

Ойим АБДУҒАФФОРОВАнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

Ўзбекистон Жумҳурият телекўрсатув ва радиоэшиттириш Давлат қўмитаси Бадиий жамоалар маъмурияти Д. Зокиров номидаги халқ чолғу асбоблари оркестрининг созандаси М. Фозиловга онаси

Ойимбуви ЖАЛИЛ қизининг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор этади.

«Узагроқурилиш» жумҳурият ишлаб чиқариш давлат—ширкат бирлашмаси жамоаси шу бирлашма мутахассиси З. Р. Раҳимовага умр йўлдоши

Тоирхон Умархонович АЗИЗОВнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

Ўзбекистон жамоа хўжалигида қурилиш олиб борувчи бирлашмага қарашли ҳудудий қурилиш бошқармаси бошлиғи Л. З. Тоировга ўғли

Баҳодир Латифович ТОИРОВнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

• СПОРТ • СПОРТ

ҲАМДЎСТЛИК ЁШЛАРИ

● ШАЙБАЛИ хоккей бўйича ёшлар ўртасида ўтказилган жаҳон чемпионати якунланди.

Олмонияда бир неча кун давом этган бу мусобақада биринчи марта Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлиги байроғи остида майдонга тушган хоккейчилар астойдил баҳслашиб, муваффақият қозонишди. Ёш хоккейчилар саккиз жамоа орасида 6 ғалабага эришиб, бир мағлубият билан 12 очко тўплашди. Бу билан терма жамоа тўққизинчи марта жаҳон чемпиони номига сазовор бўлди. Қолган икки фахрли ўрин Швеция ва АҚШ хоккейчиларига насиб этди.

ХАЛҚАРО МУСОБАҚАДА

● ШАХМАТ усталари бу сафар Италияга тўпланишди.

Бу ерда ўтказилган халқаро турнирнинг якунловчи учрашувида ҳинд гроссмейстери В. Ананд—А. Белявскийни ютиб, жами очколарини 6 тага етказди. Ғолибдан ярим очкога ортда қолган Г. Каспаров билан Б. Гельфанд иккинчи ва учинчи ўринларни эгаллашди. Яна бир таниқли шахматчи А. Карпов эса, бу сафар 5 та очко билан қаноатланди.

Бош муҳаррир Р. РАҲМОНОВ.

Рўзнома таҳрир ҳайъати: Ҳ. ИКРОМОВ, Н. М. МАЖИДОВ, С. МУҲАММАДЖОНОВ, М. Қ. МУҲСИМОВ (бош муҳаррир ўринбосари) Т. Н. НАЖМИДДИНОВ (бош муҳаррир ўринбосари), В. Т. ОДИЛОВ, М. Қ. ПИРМАТОВ, Р. Қ. ТУРСУНОВ, Я. ТУХТАЕВ, Ш. О. УБАЙДУЛЛАЕВ, М. ХАЙРУЛЛАЕВ, Ж. ХОЛҚОСИМОВ, Ж. С. ХУЖАЕВ (масъул котиб,) М. ШЕРБУТАЕВ, О. ҲИКМАТОВ.

БИЗНИНГ МАНЗИЛГОҲИМИЗ: 700000, Тошкент–ГСП, Ленинград кўчаси, 32.

БЎЛИМЛАР: муштарийлар фикрини ўрганиш ва хатлар — 33-21-43, 33-54-55, 32-53-16, 32-53-21, 33-11-49, 32-54-06; қайта қуриш ва ижтимоий адолат — 32-55-70, 32-53-20; партия турмуши, советлар ҳаёти, назария ва мафкура — 33-34-69, 33-38-95, 32-53-97, 32-57-19, 32-54-18; саноат, қурилиш ва транспорт — 33-47-80, 33-81-48, 32-53-14, 32-54-09; деҳқончилик саноати — 33-76-04, 33-07-20, 32-53-70; иқтисодиёт ва ҳаёт — 33-12-16, 32-57-20; фан, маданият ва халқ таълими — 33-44-51, 32-57-21; адабиёт, санъат, тил ва публицистика — 33-20-36, 33-12-56, 32-54-36, 32-55-16; ахборот, спорт ва ҳарбий ватанпарварлик — 33-14-24, 32-55-17; аҳлоқ-одоб — 32-54-29; фельетонлар — 32-54-27; безатиш — 32-57-22.

УЗМУХБИРЛАРИМИЗ: Андижонда — 4-48-85, Бухорода — 3-96-12, Гулистонда — 2-63-48, Жиззахда — 3-21-86, Қаршида — 3-25-79, Наманганда — 6-54-11, Нукусда — 2-42-62, Самарқандда — 35-22-90, Тошкентда — 32-53-20, Урганчда — 6-80-04, Фарғонада — 6-90-89.

«Ўзбекистон овози» («Голос Узбекистана») — общественно-политическая газета Народно демократической партии Узбекистана.

● 349.745 нусхада чоп этилмоқда.

Буюртма № 11.

№ 7.

Рўзнома офсет усулида А—2 форматида босилади. ● Босишга топшириш вақти — 21.00 Топширилди—20.45. Ўзбекистон Республикаси «Шарқ» нашриёт-матбаачилик концерни. 700000 Тошкент шаҳри, Ленинград кўчаси, 32. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12.